

619
1992

ISSN 0130—1624

№ 10-11 1992

ქართული-საბჭოთაო

ბროშა

ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ
ԳՅՈՒՄԻԱԿԱՆ ԿՈՆՎԵՆՏ
ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ
ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ 225

ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ
ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ 189

ԿՐԻՄԻԱՆ ԿՐԻՄԻԱՆ 113

საქართველო

ახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის გზაზე მდგომ საქართველოს გარდასაზღვლო პერიოდი უდვას, დაწყებულია კამპი შეინებისა. არადა, ეკონომიკური კრიზისი სულ უფრო დამანგრეველ ძალას იძენს. ამას დაემატა ყოფილი სსრკ-ის დაშლის პროცესი, რაც, თავის მხრივ, კიდევ უფრო ძაბავს საერთო სიტუაციას და ხელს უწყობს თავდა კრიზისის უარყოფითი ტენდენციების განვითარებას. ამ ფონზე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება საქართველოს ეკონომიკის კრიზისიდან გამოყვანისა და ვითარების სტაბილიზაციის ღონისძიებას. პროგრამის შემუშავებას, ღრმად არსებული მოსახლეობის დაკონკრეტებას...

ამასთან დაკავშირებით, ამჟერად მკითხველს მინდა ვესაუბრო ამ ეკონომიკურ პოტენციალზე, რომელიც ჩვენს რესპუბლიკას გააჩნია გარდასაზღვლო პერიოდში. პირველ რიგში ყურადღებას იმსახურებს სურსათ-სანოვავის საკითხი. თუკი ყოფილ საკავშირო პრესის დაუჯერებელ (მხედველობაში მაქვს გავიხი) «არგუმენტი» იფაქტა“ № 46, 1991 წ.) 1990 წელს ჩვენს რესპუბლიკაში წარმოებული სახალხო მოზმარების საკითხის საერთო ღირებულება რვა მილიარდ 236,5 მილიონი მანეთის ტოლფასი ყოფილა. ამასთან რესპუბლიკის ვაჭრე გატანილი იყო სამი მილიარდ 803 მილიონად ღირებული საქონელი, შემოტანილი კი — ორი მილიარდ 614 მილიონ მანეთის უდრისადა.

სახალხო მოზმარების საქონლის საერთო რაოდენობის დიდი ნაწილი — თითქმის 65 პროცენტი მოიღის სასურსათო საქონელზე, ეს კი თანობრივად ხუთი მილიარდ 327 მილიონ მანეთს აღემატება.

ინავე გავითხის ცნობით, წლის მანძილზე შემოგატანია 47,2 ათასი ტონა ხორცი და ხორცეული, 925,3 ათასი ტონა რძე და მისი ნაწარმი, 62,2 მილიონი ცალი კვერები, 27,1 ათასი ტონა ფქვილი, 33,3 ათასი ტონა ბურღული, 189,7 ათასი ტონა მაჭარი, 38,7 ათასი ტონა თევზული, 76,5 ათასი ტონა მცენარეული ზეთი,

46,1 ათასი ტონა კარტოფილი. სამავიროდ, ჩვენგან დიდი რაოდენობით იქნა გატანილი ბოსტნეული, ხილი, ყურძენი, ციტრუსი, ჩაი...

თუ ზემოხსენებულ ზოგად მაჩვენებლებს უფრო კონკრეტულ ხასიათს მივანიჭებთ, კერძოდ, იმპორტ-ექსპორტის შედეგად, ადგილზე წარმოებულ და მოზმარებულ დოვალათს, აღმოჩნდება, რომ ჯერჯერობით, ღირებულების კანონის მოთხოვნათა გადახვევიდან მოქმედი ფასების გამო, „უზიარტესობა“ შემოტანილი პროდუქციის მხარეზეა. ასე, მაგალითად, დარგეთშირისი ბალახის მიხედვით, საქართველოში იმპორტირებული პროდუქციისა და ნედლეულის ღირებულებამ ექვსი მილიარდ 493 მილიონი მანეთი შეადგინა, მაშინ, როცა ექსპორტი ხუთი მილიარდ 901 მილიონი, ე. ი. მხოლოდ 592 მილიონი ნაკლები იყო. ჩვენი იმპორტის ექსპორტის 882 მილიონით აღემატება. რაც შეეხება ადგილობრივ, ე. წ. ყოფილ საკავშირო ბაზარს, აქ 290 მილიონით მეტი საქონელი გატანეთ, ვიდრე იქიდან შემოვიტანეთ.

ამგვარი საერთო შედეგების მიხედვით, ერთად არასახარბიელო სურათია აგრეთვე მთელ რიგ რესპუბლიკებში. მხოლოდ ბელორუსისა და აზერბაიჯანს აქვთ ექსპორტირებული საქონლის ღირებულება უფრო მაღალი იგი 2,1 მილიარდ მანეთს უდრის, მეორეში კი — 1,1 მილიარდს.

ჩვენთან ერთად ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებს შორის შემოტანილობით შედარებით გატანილი საქონლის სიჭარბით ხასიათდება ირანს (0,3 მილიარდი მან.), უკრაინა (3,6 მილიარდი) და ბელორუსია (4,4 მილიარდი). სამაგიეროდ სახელგარბეთის ქვეყნებთან ყველა ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკას უფრო ყოფითი ბალახი აქვს: მეტი შემოქმედით; ვიდრე გააქვთ. თანაც ყველაზე მეტი სხვაობა რუსეთში (33,6 მილიარდი მან.), შედარებით ნაკლები იყო (0,1 მილიარდი) ტაჯიკეთში.

სტატისტიკისგამა კიდევ ერთი საინტერესო განგარბეთა შემოგვთავაზებს. ინავე 1990 წელს ჩვენს რესპუბლიკაში მოზმარებულ დოვალათ-

საქართველოს ეკონომიკური კონტინენტიალი

თიდან შემოტანილის ოდენობა 27 პროცენტით განისაზღვრებოდა, როცა ჩვენში წარმოებული ერთობლივი საზოგადოებრივი პროდუქციის 26 პროცენტი გატანილი იქნა მის ფარგლებს გარეთ. ამ შედეგების მიხედვით საქართველო უფრო ახლოს იყო ლიტვასთან.

კიდევ ერთი მსგავსი შედარება: ჩვენი რესპუბლიკიდან გატანილი საერთო დოვალთში, რაც, როგორც ითქვა, ხუთი მილიარდ 901 მილიონ მანეთს შეადგენდა, ერთობ დიდი ნაწილი — 93 პროცენტი — ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებზე მოიღის. შედარებით მეორე კი — (7-მდე პროცენტი) საზღვარგარეთის ქვეყნებზე.

შემოტანილი და იმპორტული საქონლის საერთო რაოდენობაში, რაც ექვსი მილიარდ 493 მილიონს შეადგენდა, რესპუბლიკებში წილად მოიღის დაახლოებით 80 პროცენტი. იმპორტზე კი 20 პროცენტზე ცოტა მეტი. და მინაც, ჩვენი აზრით, ეს ზოგადი მაჩვენებლები ჯეროვან სურათს ვერ იძლევიან იმისათვის, რომ შედარებით სწორად შევასაღეს ამა თუ იმ რესპუბლიკის ადგილი და როლი საერთო-ეკონომიკურ კავშირ-ურთიერთობებში.

ამიტომ გვინდა მკითხველს შევთავაზოთ იგივე დარღვაშორის ბალახსიდან უფრო გაშლილი მაჩვენებლების ანალიზი.

დავიწყებთ მრეწველობით. ახლა ამ დარგს საკავირო საქონელბრუნვაში ვადააწყვეტილ ადგილი უკავია. 1990 წელს საქართველოში შემოტანილი იქნა ექვსი მილიარდ 118 მილიონი მანეთის სამრეწველო საქონელი და ნედლეული, მათ შორის 4 მილიარდ 987 მილიონი რესპუბლიკათაშორის გაცეცის. გზით, ერთი მილიარდ 131 მილიონი კი — იმპორტის სახით. ამასთან, სამრეწველო პროდუქციის გატანამ შეადგინა ხუთ-

მილიარდ 610 მილიონი მანეთი, მათ შორის ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებში ხუთი მილიარდ 233 მილიონი, საზღვარგარეთ კი 377 მილიონი მანეთი. ამრიგად, მთლიანად დარღვენი შემოტანილი სიჭარბემ გატანილთან შედარებით 508 მილიონი მანეთი შეადგინა.

ერთობ განსხვავებული სურათი გვაქვს მრეწველობის ისეთ დარგებში, როგორიცაა: ელექტროენერჯეტიკა, ნავთობის მრეწველობა, შავი და ფერადი მეტალურგია. აქ მოკავშირე რესპუბლიკებიდან მეტი შემოგვაქვს, ვიდრე გავაქვს, მაშინ, როცა ჩვენი ექსპორტ საზღვარგარეთის ქვეყნებთან სჭარბობს იმპორტს, ავილით. მაგალითად, ნავთობის მრეწველობა. სულ შემოტანილია 413 მილიონი მანეთად ღირებული ამ დარგის პროდუქცია.

რაც შეეხება მრეწველობის ისეთ დარგებს, როგორიცაა მინქანათმშენებლობა და ლითონდამუშავება, ხე-ტყისა და ქაღალდის მრეწველობა, აგრეთვე საშენ მასალათა მრეწველობა, აქ მეტი შემოგვაქონდა როგორც ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებიდან, ისე საზღვარგარეთის ქვეყნიდან. მაგალითად, მინქანათმშენებლობისა და ლითონდამუშავების დარგში შემოვიტანეთ ერთი მილიარდ 533 მილიონი მანეთის საქონელი, გაცილებით კი 848 მილიონი მანეთისა.

ავილით ყველაზე პრესტიჟული დარგი — კვების მრეწველობა. საერთომ მილიარდ 204 მილიონი მანეთი შედგენია, გატანამ კი ორი მილიარდ 438 მილიონს გადააქარბა. ამრიგად, სხვაობამ გატანის სასარგებლოდ ერთი მილიარდ 235 მილიონს მიიღწია.

ეს უპირესად დამაიმედებელი და სასარგებლო მაჩვენებელია. არადა, ასეთი დადებითი ბალანსი მხოლოდ ერთ ყოფილ რესპუბლიკას, მათ შორის უკრაინას, აზერბაიჯანს, მოლდავეთს, ლატვიას და ესტონეთს ჰქონდა. დანარჩენებს ვაცოლებით მეტი კვების მრეწველობის საქონელი და ნედლეული შეაქვთ, ვიდრე გააქვთ. მაგალითად, ისეთ დიდ რესპუბლიკას, როგორც რუსეთის ფედერაცია, თითქმის 18 მილიარდი მანეთით მეტი კვების მრეწველობის საქონელი აქვს შეტანილი, ვიდრე გატანილი.

ჩვენთან? ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებიდან შემოტანილი კვების მრეწველობის პროდუქცია 708 მილიონი მანეთის ტოლია, მათ მიერ გატანილი კი ორ მილიარდ 329 მილიონ მანეთს აღემატება.

ტენდენციის თვალსაზრისით, თითქმის ანალოგიური ვითარებით ხასიაღება მსუბუქი მრეწველობა.

ჩვენი რესპუბლიკიდან გატანილი ნაწარმი (მილიარდ 221 მილიონი) 55 მილიონით მეტი იყო, ვიდრე შემოტანილი. თანაც ამ შემთხვევაშიც მეტი გავაქვს ყოფილ მოკავშირე რესპუბლიკებში (381 მილიონი მანეთი) და შედარებით მეტი შემოგვაქვს საზღვარგარეთის ქვეყნიდან (326 მილიონი).

როგორი ვითარებაა ამ მხრივ ჩვენი რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობაში? ჭრჭერობით, სამწუხაროდ, მეტი შემოგვაქვს, თანაც საზღვარგარეთის ქვეყნიდან, ვიდრე გავაქვს. 1990 წელს შემოვიდა 348,4 მილიონ მანეთად ღირებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია, იმაზე 69 მილიონით მეტი, ვიდრე გვიდა. ამასთან, ყოფილ რესპუბლიკებში გატანილი 63 მილიონით აღემატებოდა შემოტანილს.

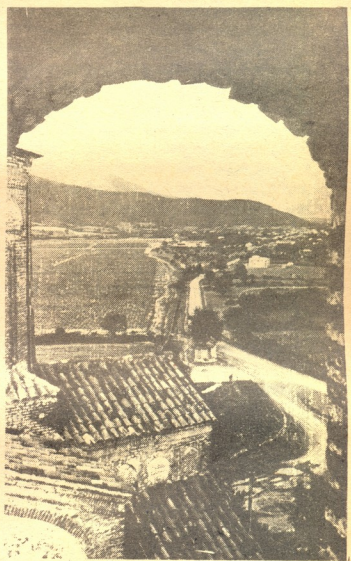
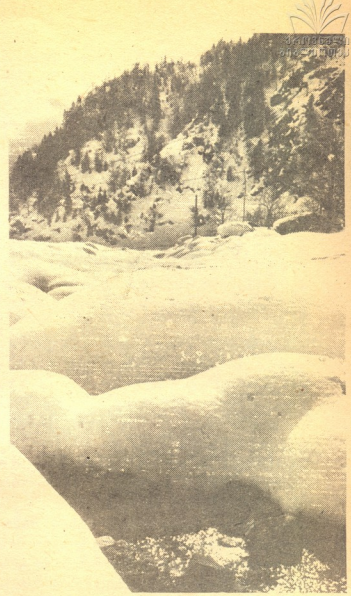
ასეთი ბოლოდროინდელი სურათი. თუმცა აქ დასახელებული და გაანალიზებულ-შედარებული ციფრებით საერთო ვითარების შეფასება ერთობ სარისკოა. ასეა, რადგან ყოფილ სსრკ-ში ხელმეშვებული იყო ფასწარმოქმნის მექანიზმი. არსად და არავენ მოქმედებს იმ ობიექტური კანონების მიხედვით, რომლებსაც უნდა განსაზღვრავდნენ ამა თუ იმ საქონლის რეალურ ღირებულების, საბითუმო და საცალო ფასებს.

ყოველივე ზემოთქმულზე დაყრდნობით აუცილებელია ითქვას: საქართველოს ეკონომიკური კრიზისიდან გამოყვანის პროგრამაში უნდა დასაბუთდეს ის ნაწილი, რომელიც ფასწარმოქმნას ეხება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ამერიიდან სავაზრო-ეკონომიკური კავშირების ეფექტურობა ჩვენზეა დამოკიდებული.

ასეთი უნდა იყოს ჩვენი სუვერენული საქართველოს სავაზრო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა დიალექტიკა. ცნობილი ამერიკელი სამრეწველო მაგნატის ჰენრი ფორდის სიტყვებით რომ ვთქვათ: ყველა რასის თავისი განსაკუთრებული ნიჭი ახასიათებს, ერთს — ბატონობის უნარი, მეორეს — კოლონიზატორის, მესამეს — ზღვაოსნობის, მეოთხეს — მუსიკის, მეხუთეს — უნარი სოფლის მეურნეობის წარმართვისა, მეექვსეს — საქმიანი სფეროს ნიჭი და ა. შ.

ჩვენი ეკონომიკის კრიზისიდან გამოყვანის და ვითარების სტაბილიზების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზა პირველ რიგში, საკუთარი რესურსების ყოველმხრივი ათვისება და ამის საფუძველზე სავაზრო სავაზრო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა სრული ლიბერალიზაცია.

კლიმენტი ელიშავასაშვილი.

პირველი

საბარძეველოს
ეროვნული
აღმშენებლის

სანდუქში ჩაჭრული ბავშვები

სღრე შემოდგომის მზიანი, თბილი დღეა. ი. ყიფშიძის სახელობის რესპუბლიკური კლინიკური საავადმყოფოს მერვე სართულზე ვარ — სოფლიდან ჩამოსულმა მონხეცმა მეზობელმა თეაის ოპერაცია გაიკეთა და მის სანახავად ვიყავი. მდუმარედ მივაბიძეებ ლარვით გაჭიმულ ფართო, გრძელ დერეფანში, რომელიც სავსეა თეთრხალათა მენტპერსონალით, ავადმყოფებით, მნახველებით, სტუდენტ-პრაქტიკანტებით...

სატვირთო ლიფტრიდან გამოგორებულმა საკაცემ, რომელზეც ოპერაცია გაკეთებული პაციენტი იწვა, გზა გადავიღობა. გამყოლი ექთანის მოლოდინში რალაც ნახევარი წუთით დერეფანი გადაიკეტა და მოძრაობაც შეფერხდა. სწორედ მაშინ მოგვარო ყურის საუბრის ნაწყვეტს, რომელიც ამ ნარკვევის მთავონების წყაროდ იქცა. სანდომიანი სისხის მამაკაცი, როგორც მისი მეტყველების კილოსა და საუბრის შინაარსის ეტყობოდა: ჭირურგი, ახალბედა სამ პრაქტიკანტს რალაცას ვატყებოთ უსხინდა.

— რაც მართალია, არ მეგონა თუ ჭრილობები, განსაკუთრებით კი ჭურვის ნამსხვრევებისგან ამოვლავალი, ასე სწრაფად შეუხორცდებოდა, — ეუბნებოდა იგი ყურანსკვეტ, ოდნავ შემქრთალ გოგონებს, — მაგრამ განსაკვირებელი სიცოცხლისუნარიანობა გამოამჟღავნა სხეულმა! თუმცა ეს არც არის გასაკვირი — ის ხომ სპორტსმენია! ყველას თანა გაქვდა დაკვირვების დღიურები?! კეთილი, მაშ, წვიდეთ! — დაასრულა ჭირურგმა თავისი სიტყვა და სამეულს პალატისკენ წაუძღვა.

მათ უხმოლ ავედევნე უკან. ჭირურგი პალატაში შევიდი, თავისი პრაქტიკანტები გაატარა, მე კი გზა გადამიღობა.

— უკაცრავად, თქვენ ვინა ხართ — მნახველო?

— რედაქციის მუშაი. — მივუხედა ჩემი ნუტებათევი განზრახვა გაეფუზაძე. თან ერთმანეთიც გავიცინით. ბჭი გამოვლდა საავადმყოფოს ერთ-ერთი ჭირურგი ლევან ძმელაძე.

— კეთილი. — დამაბუღლა ბატონი ლევანი და მე დღის ჩემთვის თეთრი ხალათი მოატანინა.

სუფთა, მკურდრი პალატა მზით იყო განახლებული. მექანიკური ბერკეტი ოდნავ თავაწეულ საკრიდინო სპეციალურ სწოლზე მარცხენა თავლადიანტული ლამპი ვე ვაკეტი იწვა. თხელი საპნის ქვეშაც იოხანდებოდა სპორტული აღნაგობა და ტან-ნაკვირანობა. თავითი დარდისა და უძილო ღამეებისგან უბებშეუბუ-

ბული. სათნოსახიანი მანდილოსანი უჩრდ — ალბათ, დღეა.

— აბა, როგორაა შენი ვეჯეკი, ქალბატონო იზა? — ისეთი რიხით იკითხა ჭირურგმა, ავადმყოფის ბატონის უმაღ გუნენებს რომ გამოუყებებს ხოლმე.

— კარგად! — დღეს არ დააცალა შეღძმა. — ქვედა ჭრილობებიც მირჩება! ოღონდ...

— ვნახოთ, ვნახოთ! — ხელები მოიფშენიდა ბატონმა ლევანმა, ტუმბოსთან, ერთმანეთის გვერდღვევრ აღუზულ პრაქტიკანტებს თვალით ანიშნა ახლოს მისულიყვენ და მხოლოდ ექიმებისთვის დამახასიათებელი ოსტატობითა და ერთგვარი მოუჩინდებლობით გადახადა სისანი იდაყვებზე წამოწეულ დაქრალს.

რაკი იქ პირველად ვიყავი, ვიგრძენ, ჭირურგმა სპეციალურად ჩემთვის ცოტა შორიდან დაიწყო.

— აი, ხომ ხელდავ, ჭრილობებს ვერც კი დაითვლით, მაგრამ ტყვიებთა და ჭურვის მომსხო ნამსხვრევებ-

ით მიყენებული ჭრილობები, რომლებსაც გაკერვა დასჭირდათ. თერამეცია, ჭურვის წვერლ-წვერილი ნამცეცების ნაცყვერს ხომ თვალა არა აქვთ? ეგერ, დააკვირდით! — მთელ ტანზე კუნთურშასავით აყრია!..

ამდენი ახლადპირშეკრული, ფერად-ფერადი ჭრილობების ცქერისაგან დგონი მეზინდება და ჭირურგის სიტყვები თანდათან სუსტდება, ბოლო კი სულ აღარ მესმის. გაოგნებული დავცქერი ქათქათა ზეწარზე მიწოილოლ მეომარს, რომელსაც სხვადასხვა სიღრმისა და ფორმის ჭრილობებისაგან ერთიანად უყვავის მთელი სხეულთ და გაცივებასა ვარ — როგორ ვადლოვარ სიკვლის: წვივებზე, ბარბაყებზე, საზარდულსა და მკერდზე ისე ამობურცულან ნაღმის ნამსხვრევების მრგვალ-მრგვალი ნაკვავები, თითქო მწიფე ნამყენი მარწყვები ამოსულანო. მუცელზე კი პირიქით — ცერის სისქე თოქმათქმა ჩაღვიძლებული ჭრილობები ერთმანეთის გვერდით ისე გაწოლი-

ლან, გვეგონება ზედ მწიფე შვინდები წყისრისათა. ზევიდან თავში და-
ბნებულ სნაიპერის ტუყის მარც-
ხის მხარი აუწიწენია, მკლავი წინი-
დან ირბად ჩაუშანთსა და ილილი-
დან ქურდულად გაპარულა. მეორე
ასეთვე ტუყის მარცხენა ბარკთაინი
ზევი მთელ სიგრძეზე ხარბად გაუ-
ლოკას. ეს კარძეო, რაღაცნაირად
გამრულებული ჭრილობა უკვე რჩე-
ბა, ცხრება, უხვად იქურდულება და
გჩვევებით რომ იქ, აფხაზეთში ძმა-
თავეკვლელი ომისგან გამოიჯივრო
გვეგვსლა აქ, თბილისის ერთ-ერთი
გაყვანილფორს მშვილობიან პალატა-
ში თითქო თავის კანს იცვლისო...

ოცდარვა წლის დაჭრილი, ვიხეც
ახლა მოგვითხრობთ: თბილისელი გო-
ჩა მპუგვარიანია. მისი ბიოგრაფია
როგორც იტყვიან ხლბუქე აქამდე
არაფრით გამოიჩრქოდა ათასობით
სხვა თავის თანატოლის ბიოგრაფი-
ისგან. პოვეფისით გეოლოგია, რაგბი
მისი ვატკუბება — კარგა ხანს თამა-
შობდა პოლიტექნიკური ინსტიტუტის
გუნდში. მამა ამ რამდენიმე წლის
წინათ დაეღუბა ავტოგრაფიში. დედა
ეჭთანია, უმცროსი ძმა, მამუკა, უნი-
ვერსიტეტის სტუდენტია. ოჯახის
ფსიკე ხაოჯაულის სოფელ ლაშქრ-
აბის. სწორედ იქ, მამა-პაპათა ნაფუ-
ძარზე გოჩას სახლის მშენებლობა
ჰქონდა დაიწყებულა. თან დოჯა-
ხებისაც აპირებდა, მაგრამ ომმა ყვე-
ლაფერი თავდაყირა დააყენა.

გოჩა არც „მხედრობაში“ ირიცხე-
ბოდა, არც — გვარდიაში: როგორც
ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის
აქტიური წევრი და საბორტის დისკა-
ნი, თბილისიდან სოხუმიმე ჩასულ
სამშვიდობო დელეგაციიში იყო. მაგ-
რამ აფხაზი სეპარატისტებისა და
მათი მთელი ექსტრემისტების მეო-
ხებით სამშვიდობო მოლაპარაკება
ჩიხშალა და აფხაზეთი ომის ქრ-
ეცხლში ვაგვიხსა. ამირვად, სამშვი-
დობის ერთიანობა საფრთხეში ჩაგარ-
და. გოჩა მპუგვარიანიც თავის ზოგი-
ერთ ნაცონამ-მეგობართან ერთად
უკან აღარ დაბრუნდა და უყოყმი-
ანად შევიდა ქაქუტა ჩოლოყაშვილის
სახელობის პალკში, რომელიც წინა
ხანზე, მდინარე გუმისის ხეობაში,
ეშვრასთან მიმდინარე გაფთვებულ
ბროძეობაში მოწაწილვობდა.

— იმ ხეობაში ორი ხილია — სი-
აგრემობილი და სარკინიგობი, —
დაფიქრებით მომოთხრობს ომგაბან-
ლით. — ოცდაათერთმეტ აგვისტოს:
სიღამო ხანს იმ ხილების მიმართულე-
ბით გვარდისა შეტევაზე გადასულა
ფრანხა. ჩვენი ცხრაცაკიანი რაზმი
გასცადა ამ ხილებს და ფიქრელო

ბრძოლით გასურებულნი, ისე ღრმად
შევიტყვით მოწინააღმდეგის მხარეს,
რომ საერთო ხაზს მოეწყდით და
სკოლის შენობას შემოვარდით აღ-
ყა. შვინით გამაგრებულებმა ჭერ
მედვარი წინააღმდეგობა გაგვიწყის,
მერე კი შეღრმან და გაიქცენ. გა-
იქცენო, იმიტომ ვამბობ, რომ ბე-
რის ისეთი რამე დაეტოვებინათ, რა-
საც წესისა და რიგის მიხედვით უკან
დაბეჭული რაზმი არასოდეს არ ჩაუგ-
დადეს ხელში მოწინააღმდეგეს. მოკ-
ლედ, სკოლის შენობასა და მის ეზო-
ყურზე ჩვენ დავეპაროვით. ამასო-
ბაში მიღამოს სწირბინდი ჩამოაწყა.
ჩვენ ეზოში საგულშეაგებს ვაწყვი-
დით და თან იმედი გვექონდა, რომ
მთლიანი ფორტის ხაზი წამოიწყე-
და წინ და დანარჩენებიც მოვეშვე-
ლებოდნენ. უკვე ყოველი მხრიდან
საშინელი ცეცხლი დაგვიშინეს. ეს
იმდენად გაუგებარი და მოულოდნე-
ლი იყო, არაბრადც არ მოგვსვლია,
ცეცხლთვლე ვგვიასუხა.

— რატომ?
— იმიტომ, რომ გვეგონა — ეს
ჩვენები იყვნენ, რომლებმაც ჭერ არ
იციოდნენ, რომ სკოლის შენობა უკვე
ჩვენს ხელში იყო და იქ მტერი ვგუ-
ლებოდით! ამიტომ საპასუხო სრო-
ლის მაგივრად ყვიროლი ვავაბთ:
„ვის ესერიო, ძებო, ეს ჩვენია ვართ,
შენიბა უკვე ჩვენს ხელშია!“ გა-
ვიგონიან?! სროლა უფრო ვახშირდა!
«Сдавайтесь, грузины!» — გვიკი-
ოდნენ აქეთ-იქიდან სინხელში და
თან უშვარი სიტყვებით გავაინებ-
დნენ!!! შევიანდა მოვედით აზარზე: სი-
ხნევის გამო შეტევა შეწყვეტილა,
ჩვენც კი ღრმად შევკრთილვით და
ჩვენებს მოვეწყვეტილვით... რაკიაც
არა გვექონდა და რაკი აღარსად გჩან-
დით, ეტყობა, დახტოლდებში, ანდა
უზოზუფლოდ დაქარვულეებში ჩა-
გვავლდეს. ხოლო სირცხვილნაკში
გაკეცული მოწინააღმდეგეები, რო-
გორცაა ჩანს, გონს მოეგდნენ, შევსე-
ბაც მიიღეს და გადაწყვიტეს: რადც
უნდა დადგომილად, სკოლის შენობა
ისევე უქარბითა ჩვენთვის. პოდა
მოგვეპაროდნენ ბინდუნდში და
ბუქტილდნენ ეზოში გაშლილებს პირ-
დაპირი ნიშანი ამოღებით აგვიტყეს
სროლა. რამდენჯანმე დავეიქრე მუ-
ბუქად. სხვებმაც დაიპყრენ — ზოგი
მიმოდნენ, ლაშმა გურასხელიანი იქვე
მოგვიკოცეს. უმაღლ შენობას შევაფა-
რეთ თავი და იქ გავმავრდით. ბნე-
ლოდა მაგრამ სროლის ხმაზე ვა-
ტყობდით: რომ ჩვენს ორგულვო აღყა
უფრო და უფრო ვიწროვდებოდა.
შენობაში რომ შემოქრილიყვნენ,
ყველას პირველბინად გავგუჟავდნენ.

ფაქტუალური შეხვეული ჭრილობები
დან სისხლის დენამ დაამსუსტა. მი-
ნიც ჩასადგურებელი ვიყავი მეორე
სართულის დეორფის ბოლოს, წა-
ნაგრევებით ჩანერგილი კიბის საქვე-
თას, რათა ამ კარიდან არავინ შემო-
გვეპაროდნენ. სროლა ხან გახშირ-
დებოდა, ხან სავსელებ მიჩუმდებოდა.
შუალამე კარგა ხნის ვადასული იქ-
ნებოდა, რომ უკვე უნდაყენო სრო-
ლის ხმა გაისმა და ჩვენს სიახლოვეს,
კედელზე რაღაც გასცა — არ ვიცო,
ჭურვი, ნაღმი თუ ხელყუმბარა. მა-
შინვე სახე აებტრუდა და ვიგვარებ —
ორივე თვალს სახთელივით ჩამიქრა
და ირგვლივ ვედარაფრეს ვარჩევ!!!
ოცრა ხნის შემდეგ ნახსენებებით
დაიკეტილ-დალოკილი მთელი ტანი
ისე დამეყვა: თითქო მარილწყალი
ვადამსხეს ჭრილობებში. შემდეგ-
ში, როცა გამსჩქეს, ჩვენმა სახეხე-
რი ექსპლერტებმა ერთხმად დაასკ-
ნეს: რომ აგვეს-ით ვიყავი დაჭრილი.

— ეგ რაღაა?
— მეც არ ვციცი, მანამდე იარც გა-
მეგონინა... რაღაც ახალი იბრძოლ ყო-
ფილა: ავტომატურად თვითონ ისე-
რი წვრილ-წვრილ ჭურჭლს თუ ყუშ-
ბარას და როცა სინხელითა თუ სხვა
რამ მიზეზით პირდაპირი დამიზნება
შეუძლებელია, გაფანტული ნახსენ-
ებელი თვითონ პოულობს მსხვერპლს...
დილაშდე ვაგვიტანეთ თავი, დილით
კი ჩვენებმაც მოგვეშველენ. მტერმაც
მიიღო შეგსება. ისეთი ორხშირი
სროლა გახურდა რომ ჩვენი დაჭრი-
ლებს გავყავისას ექმს სხვა მემო-
რი კიდევ დაგვიტყვის... ჭრილობებს
დალა ჩირობ: უბედურებო... ის უფრო
იყო, როგორც ვხედდებოდა... მოსულდ,
როგორც იქნა, გამოგვიყვანეს ტუყის
წვიმიდან და მაშინვე სოხუმი გავგა-
ვსაზერეს... აბა, არაკოხი... ოპერა-
ციები... ტყვეებისა და ჭურჭლის წა-
სხვერვების ამოცლა... მერე თბი-
ლისში, ორთაქალის ფვლის სნეუ-
ლებათა რესპულიკურ კლინიკაში
ჩამომიყვანეს. ცალ თვალში ბადურა
ქონდა ჩამოშლილი, მეორეში სკლე-
რა იყო გავლუკილი და ის გამიკე-
რეს... ახლა მპარჩენა თვალით თით-
ქო კარგად ვხედვ: მარცხენათი ვერ-
ჯერობით — ვერა, ექიმები მაიმედე-
ბენ — ორივე თვალის სინათლეს
აღედევნოო. ვნახოთ რა იქნება...
კარი გაიღო და პალატაში საოპე-
რაციო ექნებინა — ეკა ეგნატაშვილი
და ნათელა ცორიკაშვილი შემოვიდ-
ნენ. მათ თავიანთ დაჭრილს თბილი
მზერა მიაყურს და მერე ისე გადმო-
მხედეს, უმაღლ მიგებდა — ჩემი წა-
სვლის ღრეც მოსულეყო.

ბ

აზაფხულის პირი იდგა სიცხე და სიცივე ერთმანეთში იხლართებოდა. სოფელში არც ტალახი აკლდა და არც გორობი; მიწიდან ახლოდ მწვანედ იმოსებოდა და ხალხს სამუდამოდ უხმობდა. დილაუთენია მინდვრად თუ ბაღ-ვენახებში გაკარგივლილი დამატარა შინ ბრუნდებოდა. ზოგი მათგანი ბაკში ძროხას წველიდა, ზოგი კვერთხს დანთიბულ ცეცხლთან ტრიალებდა, ზოგიც მხარეთმოზე წამოწოლობდა დალილი სხეულს ასვენებდა.

სოფლის განძარბას ერთ ოთახში ნაცეთს ოამბა ბეუტყავდა. მიწოდ ღვინს მუხლჩაუხრელი ჭადის შემდეგ ახალგაზრდა ქალს ტახტზე მორთობთ მოეყვცა და ფიქრს მისცემოდა. სოფელს ბინდი ეპარებოდა. ოთახში იდგა ღებშილი, მძიმე და ამბარუნევი დამოილი, აქა-იქ საიდანოაც; რომელიადაც მეგობრის კარის ჭრილობი ან თუთხე მოკუნურული ძაღლის წყურტუნე თუ დაარღვევდა მყუდროებას.

უტყებ: ნელი სტვენა გაისმა ახალგაზრდა ქალმა კარი გააღო და სიბნელეში ძნელად საჩენ სილუეტს დააგვირდა.

— მე ვარ, — იყო დამოქანარბებისარი სხვა.

— ახლავე.
ქალი შინ შებრუნდა, მძინარე შეკრებს გადახანდა. მათგან ერთს — უფროსს, ხელი დასტაცა და კიბეც დაჰყვა. ბავშვს ვთვლიდა; დღემდე ფეხებ დააყენა და თითქოს ოჩოჩოვებზე შედგარი, ასე ათათღვე წლის ყმაწვილი, წამოიმობრა. ის იყო ქალი ღობეს მიუახლოვდა, რომ ბავშვს ხელი დასტაცა და ღობის იქით მდგომს გადააწოდა.

— ნათლიამ, ჩემს გულს განდობ.

შენ იცი, საღად მიპგვარე თავისიანებს. — თქვა და თავი ჩაჰკიდა.

— იმედინად იყავ; ნათლია — უთხრა ღობის იქით მდგომმა, მერე გავეშებულ ცენეს აღვირბო სწვდა; ბავშვიანად უნდავირს მოველო და ღამის სიბნელეში დანთქა.

შინ შებრუნებულმა თვალთავან ცრემლი მოიწმინდა. ორთავან ერთი, ასე სამი-ოთხობდე წლის გოგო წამოაყენა. შალში მაგრად ჩაფუთნა, გულში ჩაიკრა და კარს მისწვდა. გარეთ გასულმა, კარი ჩარახა, ეზოს კარი გაიხურა და შარავზას დაადგა. ნელი, აუჩქარებელი ნაბიჯით განვლო სოფელი, მერე კი გაპირებებით მივიკვლევდა გზას და ამა, სულ რაღაც ორ საათში მეზობელი სოფლის ერთი სახლის კარი დაააკუნა.

ოთახში ჭრაქი აათეს, კარი ჭრილობთ გაიღო.

— დედა მოვიკვდეს, შვილი. — ამოიკენეს სახლიდან გამოსულმა ხანში შესულმა ქალმა.

— ჩუ დედა, გოგო მოვიყვანე; ვგონებ ხვალ გვასახლებენ, შენთან იყოს. შენზე საიმედოს ვის ვნახავ, — უთხრა ხანში შესულ ქალს და უმაღურან გაბრუნდა. ახლახან გამოვრილი ნაკვალევს დაადგა.

შინ დაბრუნებულმა ნელა შედგო ეზოს კარი, მიხივდ-მოხივდა და სიოსავით აიჭრა კიბეზე. ოთახის კარი გაღო. ნამძინარეობა, ასე შვილი-რვა წლის ბიჭმა, და-ძმა მოიკითხა. დედამ სიტყვა ბანზე აუღო, ბიჭმა თვალზე მილულა და დედის კალთაში ნელი ფეხებზე ამოუშვა.

ყველს ეძინა. არ ეძინა მხოლოდ ერთს, გაოგნებულ ქალს...

და ან უტყებ რაღაც უზიძვე თითქოს. მცირე ღობეცა გასხან და იქიდან ქალადობრივ ამოაღავა გაიბრინდა, მოგონებას მიეცა, სხვა ვა ექნა. გუშინღამ დაბრეგას გადარჩენილი ავეკი (რასაც მოეროდა) და ლოგინი მეზობლის ქალებს ჩააბარა: „თუ

დაგბრუნდი; რას მერჩიოთ, — უთხრა. — თუ არა და ღმერთმა სიკეთით მოგახმაროთ“.

პო, ის იყო გუშინ. ახლა ორი ბავშვი გაისტუმრა; სიმივერ ადგილს გადაიმალა, დარჩა თვითონ — მუხანათურად მოკლეული კაცის ცოლი და ერთი შვილი. იმას, ამ ერთს, ვერაგის დაუტოვებს. ძნელია მარტო ერთსულად ყუდნა; პო ასე. დის დრო ნელა, ზანტად და მასთან ერთად დამე, კუბრივით შავი და ცივი დამე.

ოთახში ჩაწული ღამა ბეუტყავს. ფიქრობს ქალი წარსულსა და მომავალზე; უსაფლავოდ დაკარგულ მეუღლეზე, შვილებზე, ჭერ უსუსურ შვილებზე, მათ გადაარჩინაზე, მათ მომავალზე და თითქოს გული ეწურება.

ეს შინ, გარეთ კი სოფელი ძილს მოუცავს. არ სინახვს მხოლოდ მას. არ სინახვს ახალგაზრდა ჭერე ქალს. ზის და ჩაწული ღამის შუქზე ფიქრობს დაფურცლავს გულდასმით აკინძულ წეროლებს, ან ერთი მათგანი: „ჩემო სანფიქარი, ჩემო ერთადერთო, გატანჯე არა? ვიცი, რომ მძიმედ განიცდი დაშორებას; მაგრამ ეს ხომ დროებითია, მალე, სულ მალე დაჰტრეფს ეთიმ გამამარჯებისა და უმაღ შენთან გაგჩნდება“...

წერილი მოლოდინე არ ჩაათავა. სათუთად დატყვა და გულს რჩებში ჩადო. ახლა მეორე წერილი გადაშალა, „დაეშარცხილი, ოთხებელი... შალ ვარ გამომწვიდეთ. გუშინ ციხეში ხელისუფლების წარმომადგენელი მოვიდა და მითხრა, რომ დროშევიკების მთავრობა კისრულობს ერთგული ინტერესების, საზღვრების ხელშეუხებლობასა და მოქალაქეთა თავისუფლების დაცვას. დიდი ხნის საუბრის შემდეგ დავთანხმდი, რომ არსებული ხელისუფლების საწინააღმდეგო მორბობას თავს დავანებებდი; თუ ერთგული მეობა და დამოუკიდებლობა დაცული იქნებოდა, ხვალ ალბათ წერილის ჩემი ხელის მოწერილ გასუთნო გამოაქვეყნებენ. მე მოვალ შენთან.“

თავს გაუფრთხილდა; ჩვენ ხომ გოგონას ველოთ...“

სახე დაუთხოვდა, ერთი ღრმად ამოვიმინა და თვალებზე ხელი აიბარა; ბავშვს დახედა, ხომ არ მიყურებდა. მერე ნელა, თავისთავის ჩუმად ჩაილაპარაკა: — გოგო მართლა აგეყყოლა ნაჭრავა ავიხიდა; მაგრამ შენ ვერ მოეცაწირი, მოგარაყურო; რიხიბანი კი გამოეშვეს. მთარმა, გავში ყანა-ლურად თავს დააქსნენ და მოაკლეს. მოკლეს ყველა შვინი ახლობელი. ახლა შენს ცოლ-შვილზე მიაჩნო იგროში. გახუმდა. თვალა გაუტრებდა და ახლა უფრო იმედინათ თქვა: — არა, არ დავანებებ არავის შენს ხსოვ.

ნას, შუენს შვილებს. — ხმაბალა მო-
ვიდა, თავი აიღო და კედელს მია-
ტერდა, საიდანაც ლევისმშობელ
მარიამის ხატი იმზირებოდა პირვე-
რი გადაისახა. „ღამიფარე დედო
ღვისა“. ზეზე წამოიჭრა ხატთან
მევიდა, ჩამოიღო, ეამბორა ნაქერი
მოძებნა და საგულდაგულოდ გაა-
ნა: კარი გამოაღო, გარეთ გასულს
წინ კუნაბეტი ღამე შემოეგება. ქარი-
ვით ჩაირბინა კიბე და სამძელი შე-
ვიდა. ბზე გადასწია ხატი შიგ ჩა-
ვიდა „არც შენ დაგინდობენო“, —
ხურჩულდა ჩუმაღ. მერე მხურვა-
ლედ ილოცა, გამობრუნდა. აივანზე
რო ავიდა, საბძლისკენ გაიხედა, მო-
ჩნებნა, რომ ხატი ჩანდა. ჩავიდა, ა-
დგილი უცვალა, გამობრუნდა, კიბე-
სთან თითქოს რალაცამ უძებნა: მემო-
ტირალიდა და მის თვალთა წინ კან-
თივალდ გამოჩნდა შვიი ქლიავი.
ლორქლივს რო ეძახიან ჩვენში და
დიდი თვითა: ხართითა, რომლის ტო-
ტებქვეშ იდგა სამძელი, ხოლო საბ-
ძელში ჩანდა ხატი, ლევისმშობლის
ხატი, თავისი პირმშოთი.

კვლე უკან მიბრუნდა. ისევ უ-
ცვალა ადგილი, საბძლისკენ წვიდა
და აი საოცრება: აივანზე ასულა
ეზოს რო გადახედა ღამე, კუნაბეტი
ღამე შემოეგება. საბძლის მიღმა კი
ლევისმშობლის ხატი ბრწყინავდა.
თავქვე დაშვა სამძელში შეიჭრა და
ხატს შემოაღადა: „არ დაგინდობენ,
დედაო ღვისა“. დაიჩქა და, აი მე-
რამდენედ უცვალა ადგილი. ახლა კი
არა ჩანს, ვაიფიქრა და დაწყნარდა:
ღამევიდა თითქოს, კიბეს აუყვა და
აპა. უკანასკნელი საფეხური რო
აიავა, კარი გაიღო და ბიჭი, ტანტ-
ლა ბიჭი, ფეხშიშველა გამოვარდა.

— დედა, მეშინაა დედა, — თართ-
და. დასწვდა დედა ატირებულ ბავშვს.
ხელში აიყვანა და მკერდზე მიიყრ-
ნო. ამ დროს იელვა, თითქოს ცა გა-
იხსნა, ქარმა გადახრიწა საბძლის კა-
რები: ცაზე ვაიბადრა სავსე მთვარე.
საბძლის კარებში კი იდგა ხატი,
ლევისმშობლის ხატი და ტრიოდა, ა-
შკარად სჩანდა რო ტრიოდა. თვალს
არ დაუჯერა დედამ, ბიჭმა თითი გა-
იშვირა და დედას უთხრა:

— დედა, ხატი ტირის, ტირის ხატი!
— ტირის, ხო, შვილო, ტირის. —
თითქოს საბძლის კარები დაიხურა.
არემარე კვლე სინეულემ მოიციო.
დედამ შვილთან ერთად თოახის კარი
შეღო, შიგ შევიდა, დახურულ კარს
გაუფილო უუხუბო მოაწყადა. თოახში
შევიდა შუჭი კრიოდა. იქ კი, შოხს,
სადაც შორს, ორწოხებში განთიადი
ბრძოდა ღამე. ნათლი უქუენს, დე-
და იდგა მტკიცე, ურყვეი, ძმამავლი
ბრძოლისათვის შემართული...

დასაწყვეტად

ბიორგი ლეონიძეს ახლო
ურთიერთობა ჰქონდა ჩვენს
ოჯახთან, კარგად იცნობდა
ჩვენს ოჯახის ყველა წევრს,
არცთუ იშვიათი სტუმარი
იყო ოთარ ჩხეიძისა სოფელ მელ-
ქეტულში. პირადად მე არა ერთი
შეხვედრა მქონია მასთან თბილის-
შიც; როგორც ჩვენს სახლში, ისე
მწერალთა კავშირში. ერთი ასეთი
შეხვედრის შესახებ მოგონება გამო-
მაქვამე კიდევ უფროდ „დროის“
ფურცლებზე, ამჯერად კიდევ ერთ
შეხვედრაზე მინდა ჩამოვადო სუბ-
ბარა.

50-ანი წლებია, საქართველოს კომ-

პარტიის ცენტრალური კომიტეტის
ევლით ვაჟ-ფშაველს დევნა გამო-
ცხადდა და მას ნებით თუ უნებლი-
თა აპყვა იმ დროინდელი მწერალთა
და მეცნიერთა ერთი ჯგუფი, პარტი-
ის ე.წ. მორჩილნი და მონურად მსა-
ხურნი. სწორედ მაშინ ცენტრალური
კომიტეტის ერთ-ერთ ბიუროზე შე-
იხსენს და სამსახურიდან დიფთოვეს
მწერალთა კავშირის იმდროინდელი
თავმჯდომარე სიმონ ჩიქოვანი და ამა-
ვე კავშირის წიღიანი ოთარ ჩხეიძე.
ისინი აქტიურად არ გამოეხმაურნენ
პარტიის კურსს. პირიქით, ვაჟს კრი-
ტიკა მწევედ განიცადეს. და ვაჟე-
ული აზრით გამოეხსიჩინენ კიდევ
ახლა ამისათვის კაცის დასჯა ღმი-
ლის მომგვერდი, მაშინ შეიძლება
და გილოტიანაზეც აეყვანათ.

ამის ნათელსაყოფად სიმონ ჩიქო-
ვანისა და ოთარ ჩხეიძის ფაქტიც
კმარა, თავი რომ დავანებოთ გიორგი
კიკაძისა და სხვა თვალსაჩინო მეც-
ნიერთა დევნა-შევიწროვებას.

მაშინ ასე იყო. პარტიის პოლიტბ-
კის დადებითად გამოუხმაურებლ-
ობისათვის არ კმაროდ მხოლოდ სამ-
სახურიდან დათხოვნა, მას უნდა მო-
ჰყოლოდა დევნა-შევიწროვება და
მუშავება საზოგადოებრივ კრებებზე.

როგორც წესი, შერისხული მწერ-
ლის თაბანზე, რომელიმე მწერალს
ან კრიტიკოსს ავალებდნენ ხოლმე
საფუძვლიანად მიმოიხილა მისი ნა-
წარმოებები და, რომ იტყვიან, ტყავი
გაეძრო.

იმხანად მწერალთა კავშირს გიორ-
გი ლეონიძე განაგებდა და მისივე
ხელმძღვანელობით მოწვეული ჯნა
მწერალთა კავშირის წევრთა შეკრება
1950 წელს გამოუქვეყნებულ ლიტე-
რატურული პროდუქციის შესაფა-
სებლად, ერებას მწერალთა კავშირის
არაშეგებლად ესწრებოდნენ, იქ ვი-
ცავე შევი.

პროზის შესახებ მოხსენებით დემ-
ნა შენგულიაა გამოვიდა. მან მოკ-
ლედ მიმოიხილა პროზაული ნაწარ-
მოებები, აღნიშნა მათი ავი და კარგი,
აქო იმდროინდელი ე. წ. ელიტის
წარმომადგენელთა ნაწარმოებები,
მიტრედ ვაქენელს ზოგიერთნი და
განსაკუთრებით მწერალ ოთარ ჩხეი-
ძის იმხანად გამოქვეყნებულ ერთ-
ერთ რომანზე. ამ რომანის, როგორც
უარყოფითი მოკლეინის ზოგიერთ და-
ხასიათების შემდეგ, საკუთარ მოსაზ-
რებათა ცხადსაყოფად რომანიდან
მითბანა რამდენიმე ადგილი. ერთ-

„დროზის“ ფოტოარქივიდან

ერთი ამონაწერის კითხვის დროს კონსტანტინე გამსახურდიამ შეაჩერა და ჰკითხა: — „დენმა, ეგ ადგილი შენს მიერ გაკეთებული, ჩვენი ახალგაზრდა მდივანი რომ იყო, იმის ნაწარმოებიდანაა?“

დენმა გაეხარა და ეგონა თანამოაზრე იპოვა და უტყებ დავთანხმა: „აბა, საიდან იქნება, როცა იმაზე გლამაურაა“. მაშინ კონსტანტინემ არც აცეცა, არც აცხელა და მყის მიაძახა: „მერე შე კაცო, ცუდსა და კარგს ვერ არჩევ, შენი აზრის დასამტკიცებლად იქნებ სხვა გენახა, ეგ ადგილი შესანიშნავიაო“.

დენმა დაიბნა, სახე დაღვრიჯა, მაგრამ სწრაფად მოეგო გონს და ნაწარმოების კითხვა განაგრძო. ბოლოს დაასკვნა: „ასეთი, როცა მწერლობაში გაუწაფავი აღმანიები, რომელნიც ცხოვრებას არ იცნობენ და დიდ ტილოებს ჰკიდებენ ხელს. მათ ან თავიანთი უტოლნარობა უნდა გამოაჯიღონონ. ანდა ცხოვრება განზრახ დაამხინჯონ. ასე დეშპართა ამ ნაწარმოების ატორასაცო“.

დენმა ამ მოხსენება დაამთავრა, ერთი მიღწეულიად გადახედა დარბაზს. მერე მას მიჰყვნენ სხვანი და სხვანი, ტრიბუნაზე აზრთა და უაზრთა კოორდინირებული დატრიალდა. ჩემდა უნე-

ბურად ჯიბიდან ქალაქი ამოვიღე და გიორგი ლენინის მივწერე: „ბატონო გიორგი, გთხოვთ მომცეთ სიტყვა“. მოვაწერე ხელი და ჩემს წინ მჯდომს გადავეცი. გიორგიმ ფურცელი გადაშალა, წაიკითხა, გაიღიმა და დარბაზში თვალთერება დაიწყო.

მაღე შესვენება გამოცხადდა. ხალხი აიშალა. მე სკამიდან არ წამოვმდგარვარ, ვიჯექი და ვფიქრობდა, რა როგორ მეტყვა რომ მომხსენებელი გამეკრიტიკებინა, თვით მის გაკრიტიკებულ მწერალზე არაფერი მეტყვა; მისი სახელი საერთოდ არ მეხსენებინა, მომეძებნა წინააღმდეგობანი მის გამოსვლაში, ხოლო უხვირო ლიტერატურულ ნამუშევრების ნიმუშები მისი შემოქმედებიდან მომეტანა.

ასე ვეყალიბებდი ჩემი საგარეო დამოსკვლის შინაარსს, რომ ვიღაცამ მხარზე ხელი დამადო და პრეზიდენტი-მისაკენ გამახედა, პრეზიდენტი მამაგადა დეკარიელებულიყო, კუთხეში გიორგი ლენინი იდგა და ხელით მანიშნებდა, ჩემთან მოდო. მივედი. მომიკითხა. მიიკითხა დედაჩემი, ჰეშმარტი ქართული ქართული ქალია, მითხრა, კარგი დიასახლისი და იმეიათი დედა, ნამდვილი ოთარანთ ქვერვიო. მაღლომა მოგახსენე მოკითხვისათვის მიგვხედი კი, რომ ხოლოდ ამისათვის

არ მეძახდა მერე ხელი გადამხვია, ჩამეკითხა:

— რას იტყვი, შენ ძმას ვითომ ვინმეს დაცვა სჭირდება?

— დაცვა ყველას სჭირდება, რომელსაც უსამართლოდ ექცევიან-მეთქი, მყის ვუპასუხე.

— კი მაგრამ თითონ მას რომ იმდენი ძალა შესწევს, ყველა თავის მაკრიტიკებელი დაამარცხოს.

— თითონ თუ ხმას არ იღებ?

— რა ვუყოთ მერე, ის ღიმი ძალა: მომავლის ძალა, რომელიც თავისი შემოქმედებით ყველას გასცემს პასუხს, — მითხრა და დააყოლა. — ასე რომ, მოდი, ასე მოვექცეთ, დღეს შენი გამოსვლა გადავიფიქრე.

— მე თუ არავის დავიცავ, არავის მივეუღებები, — ვთქვი მოკრძალებით და პასუხს დაველოდე.

— არა, არ გამოვა; — თქვა, ხელი ჩამომართვა, — თქვენები მომიკითხეო, — მითხრა და გამცილდა.

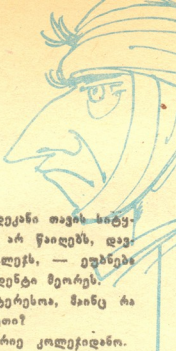
დარბაზში ხალხი იკრიბებოდა. მეც შეეჭვე მათ ჩემი ადგილი მოვძებნე და დავჯექი. კამათი გაგრძელდა. მაგრამ არ დამთავრებულა და კამათში მონაწილეობის მსურველთა გამოსვლები მეორე დღისათვის გადაიტანეს. ჩემი გამოსვლა არც მეორე დღეს მოხერხდა... გიორგი ლენინის წინათვარობა კი ახლა.

პარიზის ერთ-ერთი ხელახა-
ვის ხალხის ვიტრინაში კი-
ღებხადმი ასეთი მიმართვა
გამოკრული:
„თქვენ მხოლოდ დაგვიბრდე-
ხით დაბადების თარიღის შე-
ცდლა, დანარჩენი ჩვენ მო-
გვივით...“

— რა საყვარელია რა ხნი-
საქ — ადბაცებით მიმართა
ერთმა მანდილოსანმა მანშიშე-
სულ მამაკაცს, რომელიც ცოლ-
იან და მ თავს შევიდოდა მათთან
ერთად სვიარნობდა.
— სულ ახლახან შეუსრულ-
და 66, — შევიდად მიუგო მ.ა.
საკაცმა.

— ჩემი ოთხი თვით დაბა-
ტარებს. შე ეი მითხრა, წათე-
ხავს ხანახავად მივდივარო.
— არა, მაგრამ მისი წათეხა-
ვიც ციხეში წის.

— თუ დეკანი თავის სიტყ-
ვებს უკან არ წაიღებს, დე-
ტოვებ კოლექს, — ეუბნებო-
ერთი სტუდენტი მეორეს.
— სანდერესო, მაინც რა
გითხრა ასეთი?
— წაერთიე კოლექციონერი.

გამომიძიებელი ეკითხება
ბრაღდებულს:
— იცანით ეს დანა?
— რა თქმა უნდა.
— კარგად დააკვირდით!
— როგორ ვერ ვიცნობდი,
რაცა შესაშვ კვირავა, ყოველ
დაკითხვაზე მიჩვენებო.

სახტუმროს ადმინისტრატორ.
მა აღმოჩინა, რომ ერთ-ერთმა
კლიენტმა ფულის გადაღებე-
ლად დეტოვა სასტუმრო. მან
შემდეგად სახის ბართი გაუფ-
წავა კლიენტს: „ხერ, თუ შე-
იძლება გამომიწვავინე თქვენი
ანგარიშო“.

მაღე ადმინისტრატორმა ს.ა-
ბასუხო ბარათი მიიღო: „მა-
ტაცებულყო ადმინისტრატო-
როს ჩემი ანგარიში შეიადგენს
110 დოლარს. მარად თქვენი
ერთგული მენრი სმითა“.

... ბოცმანა შეიძინა ს.ა-
ზღვარ ტერმინოლოგიის ლექ-
სიკონი. წაიკითხა და გაკვირ-
ვებით წაიშინა: „რა არასრუ-
ლი ლექსიკონია. ვერაფერი
ვერ მოვწახე სიტყვები, რომ-
ლებსაც ჩვენი კამიტანი სწო-
რად მხარობს“.

— როგორ გრძნობს თავს
შენი მეუღლე? — ეკითხება
მეგობარი მეგობარი.

— გმადლობო, ძალიან კარ-
გად, მაგრამ ვუფრობო, საავად-
მყოფოდან არც ისე წაღე გა-
მივა.

— თქვენ ნახეთ მკურნალი
ექიმი?

— არა, მაგრამ ვნახე სამე-
დიცინო და, რომელიც მას
უფლის,

სკანდალი ტოპონი

საუბრობს ორი ხანშიშენი-
ლი ექიმი:

— შე შეავდა ავადმყოფო,
რომელმაც ისეთი ავადმყოფო-
ბა სქონდა, ვერ კიდევ ათი
წლის წინ უნდა მოჰკვდაიყო.
ეს კი აბლაც ცოცხალია.

— არა, არა, ახეც სდებო,
რაცა ავადმყოფს მართლაც
ძალიან უნდა სიცოცხლე, იქ
წელიცინა ყოვლად უფლებია.

მაშა შეიღს პისტოლენტი
ფიქლა. შეიღლა პისტოლენტი
სათხი ვადაცხადო, ეს რომ
სამ შეიქყო, შეიღო დატუქსა:
— სუღელი, თუ შენ ვინმე
დარტყამ მოვინდომებს, შენ
სასუხად მხოლოდ ეტყევი, რა-
ჭელი საათია!

— ჭულია, რის გაკეთებას
მარტ, როცა ვინაზრდები?
— დიქტის დავიდავ დედი-
კის მსავებად.

— ზომიარკში სვიარნობას
დედა ეუბნება შეიღს:
— არ მიხვიდე ლოქთან ას-
ლას, მას უამრავი რწყული
მყავს.

კიბლის ექიმი ეუბნება პა-
ტიენტს:
— როგორც კი კიბლის ბუ-
რღავს დავაწეხე, რაც შევი-
ძლია იყვარე.

— კი მაგრამ, რატომ?
— საქმე იმაშია, რომ ფეხ-
ბურთის მატჩის ტრანსლაცი-
აზე დარჩა ნახევარი საათი,
კორიდორში კი ათი კაცი მე-
ლოდებო.

ანეღლა კითხულობს პეტრარ-
კის ლექსების კრებულს. ფეხს
გაკვირვებით წაიშინა:
— ვიღაც პეტრარკას მოუ-
პარავს ჩემი ქმრის ლექსი,
რომელიც ის ოცი წლის წინ
მამიძღვან...

პატარა პიერი დაბრუნდა
სკოლიდან, მამა შეეკითხა:
— ახა მიამყევი, როგორ
მოგეწონა აბული მასწავლებე-
ლი?

— ძალიან მომეწონა, და რა
საშწონაროა, რომ ჩვენს შორის
დიდი განსხვავებაა.

ღამის სამ საათზე პოლიცი-
ელი აჩერებს გაშვებულს:
— სად მიმარბნები ამ
შუადღისას?

— მორალის შესახებ ლექ-
ციის მოსახმენად.

— სისულელეების თავი და-
ანებე, შუადღისას ლექციას
ვინ კითხულობს.

— ჩემს მეუღლე!..

— იცი, რატომა ეს სასტუმ-
რო ყოველთვის ცარიელი?

— არა!
— იმიტომ, რომ წით გამო-
აკრებს ვანსაბადეო.
„ჩვენთან თავს ისე იტარ-“

წიბო, როგორც საკუთარ ხ-
ელშია“.

— შენ არც კი დაინტერეს-
დო, რატომ ვტარივარ — უხა-
ყვეღარი ცოლმა ქმარს.

— შე ფული ანა მაქვს, —
მიუგო მწვიდელ ქმარს.

— ჩემს ცოლს საშინელი
მეხსიერება აქვს.

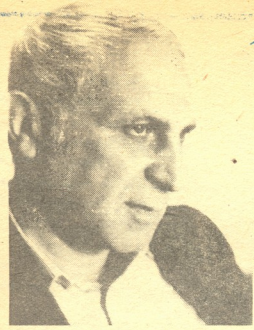
— ყველაფერი ავიწყდება?
— არა, ყველაფერი მშვე-
ნივრად ახსოვს.

ბოტანიკის მასწავლებელი
ეკითხება მეზუტეკლასებელს:
— როგორ მრავლდებიან
მცენარეები?

— მცენარეები? აი, უხსტად
მაგ შეეკითხე ვერ ვიანხ-
ნებო.

ინგლისურიდან თარგმანა
ნიწო ლიტონიზანიაძე

ახალი ლექსები

აორის სასაფლაო
(ფინეთი)

ივანე კვიციანიძე

მიცნობა...

არას მოგებოვ, არც რას ვიტყვი,
რაც გარეშენი, მიცნობა...
რა ალგოტიჟა ანდა რომელ
ხატზე დაგიფიქრო.

შეგედრება შენ რომელი
მეჭა და შედინა;
აღალ იყოს, რაც მე შენზე
ცრემლი დაემდინა.

მოკლულ გულზე რომ გადადის,
შენი არაგვია...
მაცოცხლებელ-მწამებელს,
საქართველო გეჭია.

რა ჯობს...

არ ჰრის ხეწუნა, ვედრება,
არც ვედრები არაგვის;
რა აზრი აქვს ჩემს სიდიდეს
ანდა სიპატარავს.

რა მრჯის, ერთი ყოფილა
სიმძიმე, ამჩატება...
თქმაც გაძნელდა, რა ჯობს —ყოფნა
თუ მიწაში ჩადება.

საუყუნედ გაშლილი,
დამჭირდება — წამიც ვარ,
დავალ, ფეხისგულები
ძველმა ცოდვამ დამიწვა.

რასაც ვხედავ, უაზრო,
სამარცხენო ომი,
მე ვერაფერს მივუხვდი,
ანკი ვიწ ჩაწვდომია?!

რამდენია ამ ზღვის პირას
კიდევ დასამარხი,
დარბეული, რამდენ საფლავს
დაშრიალებს არყი.

გძრახავ ამის მნახველი,
ერთო მუჟა თიხავ;
ათასწლიად მერჩივნა,
არ გაგჩენილიყავ.

მომელანდე, ისევ შენმა
სახემ ამაზმულვა,
ვიცი, ცის ქვეშ ვერსად გნახავ,
არც გვიჩდება მოვლა...

გატოტილი სხეულში,
ფეხტი სულ რომ გახმეს,
სისხლმა წითლად გაშლებოს,
გამღები ვარ რა ხმის.

შენ გინატრებ, ჰრელო არყო,
თვალს დავხუჭავ ოდეს;
ვერ ვიხსენებ ხეს — შენსავით
გლოვა უხედბოდეს.

დაბურულ ტალავარში გავლა

შემავრილებს ტალავარი,
მტვენებით დაჭოროგილი,
ჩემი ამქვეყნად დამრჩენი,
ჩემი მწვანე ბორკილი.

დამდის ლოცვა ბუნებისა,
ჩვენგან ესმის გინება...
აქ ვიწამე სასწაული —
ლაზარეს აღდგინება.

მე მანქანამ, გაწელილი,
ცხელ ფილაქანს მიმალესა,
აცოცავდა ლანდი ჩემი —
მეტროს კედლებს, მდინარესაც.

მეგონა, არ მეყოფოდა
ამ ქალაქის განი, კიდევ;
ასე თანდათანობით
გავილიე, გავიცევიე.

ძველი სიზღარის გახსენება

შენგან განაწვალები,
შენვე გენაცვალები,
სულ არ მინდა იმის თქმა,
რას მიგიგავს თვალები.

ის კი ვიცი, რაც მე გვირს —
ბრალი მხოლოდ შენია,
დანის პირზე სიარული
დიდხანს ვის შერჩენია.

გაჩენილხარ დასაბნედად,
ტენის დასაბინდარად,
დამიჭრე, უშენოდ
გინდ ვყოფილვარ, გინდ არა.

აყირავდა ცაზე მთვარის
გალეული ნამგალი...
ვის მივადგე,
სად ვიარო,
შენი ხელით დამეკალი.

სიზღარის შვილი

მოსდა ისე, მე საწყალიც
მიგჩანალებ დროთა კვეშარს;
ძველ ეზოში, თბილისურში,
ჩემიც დარბის ერთი ბავშვი.

მიხარია, ყრიამულში,
მისი ყოყინაც რომ ისმის;
ცნობენ გავლა-გამოვლაზე,
ბადიშია დავითისი.

ღმერთს, ბოლო ხანს, ვეხვეწები:
— მიმოყვანე გაისამდე,
ბევრს არა გთხოვ, მოწყალეო,
ჩემი ბარტყი გამიზარდე.

დღეს, მეტად დაძაბულ პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ ატმოსფეროში, ძნელია ისეთი რამ თქვა ან დაწერო, ვილაყის ყურადღება მიიპყრო, ვილაყი დაინტერესო. ისე შემოგვეჩვია სატანა თუ შავი მაგია, ადამიანს თითქმის აღარაფერი აკვირვებს,

ასეთ დროს, მითუმეტეს, უფრო ძნელია, ისეთი რამ შექმნა, რომელიც შეგაძლებინებს, მცირე ხნით მაინც მოწყვეტო ადამიანის გონება ყოველდღიურ საფეხრალ-საზრუნავს, რაღაცზე დაფიქრო, მათუმეტეს გაიფიქრო; გააღიშო ან გააძვირო. ერთი ნაბიჯით, სულიერად გამოფიქნის. აფიქრებინო, რომ კიდევ ყოფილა შასში შინაგანი ძალის რაღაც რეზერვი, რომელიც შეიძლება ამოქმედო, თორემ თუ ადამიანი ერთხელ და სამუდამოდ გამოიფიტა, ვერაფრითარია მაგიური ძალა ვეღარ უშველის. მაგიური ძალა შემთხვევით როდით ვახსენე. თვით მაგია ხომ რწმენა-წარმოდგენების ერთ-ერთი უძველესი საფეხურია, რომელიც ჭერ კიდევ პირველყოფილ საზოგადოებაში წარმოიქმნა. მის წარმოშობას კი ხელი შეუწყო გარესამყაროზე არსებული ცოდნის სიმცირემ.

გვიანდელ ხანაში მაგიურმა რწმენამ განავრდო არსებობა და წარმატებით შეეგუა სხვადასხვა სოციალურ ვარკვეს.

შუა საუკუნეებში სწამდათ, რომ არსებობდა თეთრი მაგია, ე. ი. მაგია, რომელიც ღვთაებრივ ძალას იყენებდა და კეთილ მიზნებს ისახავდა. მას უბრალოდ მაგია შავი მაგია, რომელიც ეშმაკური ძალით მოქმედებდა და ბოროტს ემსახურებოდა.

მაგიურ წარმოდგენებს ბიძგი უნდა მიეცათ ხელოვნების სხვადასხვა დარგის განვითარებისათვის.

ასეც მოხდა. მეცნიერულ-ტექნიკურმა პროგრესმა თანდათან განდევნა ცრუ მაგიური წარმოდგენები ადამიანის ცნობიერებიდან, ხოლო ე. წ. „თეთრი მაგია“ სცენაზე გაღმობინაცვლა და ხელოვნების სამსახურში ჩადგა.

თეატრი, რომელზეც საუბარი გვექნება, სწორედ ამის საკეთესო ნიმუშია. იგი რუსული საყმაწვილო და საბავშვო თეატრისა და ფირმა „მეჯიკომის“ შერწყმის შედეგად შეიქმნა.

მაგიური შოუ

მაგიური თეატრი — ასე ჰქვია სახელად. ცამეტ ოქტომბერს ამ თეატრის პრემიერაზე მოსული მაყურებელი ალბათ დამეთანხმება, რომ მის რეჟისორს გიორგი კიტასა და საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატს, მსოფლიო ილუზიონისტთა სამიო მაგის წევრს ზურაბ ვადაპკორიას ჩანადიქრმა გაუმართლათ.

ის დღე ახალი თეატრის დაბადების ზეიმად იქცა. საათნახვერის განმავლობაში მაყურებელი მსახიობებთან ერთად უზიარო რეაქტორისგან განსხვავებულ მაგიურ სამყაროს; ერთბაშად აღმოჩნდა ჯადოსნური ხილვების ტყვეობაში.

ეს მართლაც ფანტასტიკური და ზღაპრული წარმოდგენა იყო.

მთავარი მოტივი „ბოროტსა სძლია კეთილმან“... „მაგიურ შოუში“ წინა პლანზე წარმოჩინდა.

და მივჩნე, რა იყო ამ წარმოდგენის საწინდარი? უბრაველეს ყოვლისა, ცნობილი ილუზიონისტისა და თეა-

ტრის მთელი დასის უნიკალური შეწყობა, რაც უთუოდ რეჟისორის ანუ კიტასი დიდი დამსახურებაა.

ზურაბ ვადაპკორის გვერდით ახლ ამპლუაში წარმოგვიდგნენ რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტები მიხეილ ნირაისოვი და გლაფირი აბრესკოვი, წამყვანი მსახიობები სერგეი ლეტორევი, ვიქტორია კულირინა აბრესკოვა, ზონა ილიჩენკო. ახალგაზრდა მსახიობები: ლეილა ონიანაშვილი და ნიაზ დაგლიანიძე. თეატრის პროდუქტორია გოჩა კვიციანი და ოქრო მახანაძე, ხოლო მდიდარი რეკვიზიტული სანახაობა ფირმა „დეასა“ და „პილირომეტელ-საწყოს კოლექტივის ამ თეატრისაღმომადმი დიდი ყურადღებისა და ზრუნვის შედეგია.

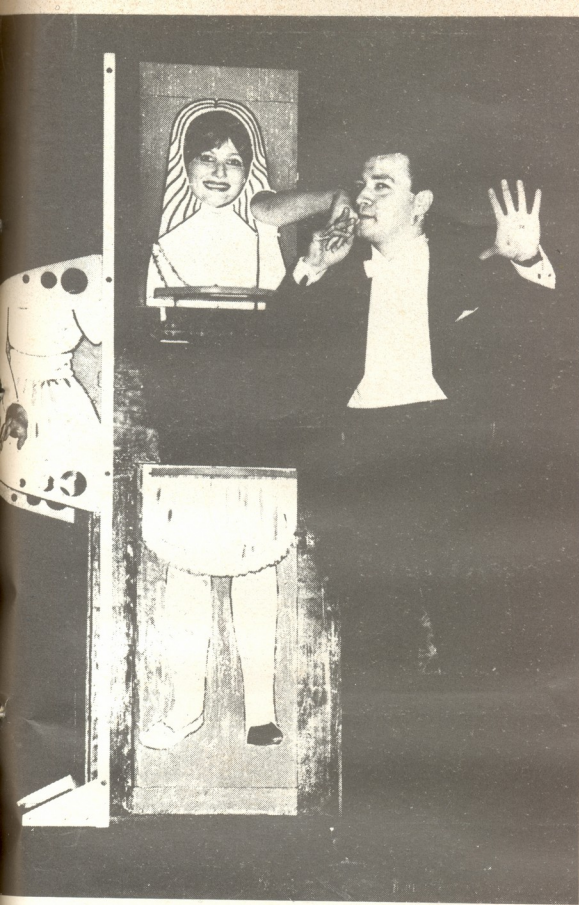
მთავრდება შოუ-სპექტაკლი, ეშვება ფარდა, თუმცა დარბაზიდან გამოსული მაყურებელი დარწმუნებულად ვარ, კიდევ დიდხანს „ფიქრებს ამ ლამაზ, ამალღვებულ და, რაც მთავარია, გასაოცარ სანახაობაზე. იფიქრებს თეატრის მთელ დასზე, ზურაბ ვადაპკორიაზე, რომლის ფანტასტიკურ ხელოვნებას უკვე მსოფლიოს ოცდაათქმსტივი ქვეყანა ეფიქრება. ეს იმას ნიშნავს, რომ „ოქროს უბანში“ გოგოლის ქუჩაზე გაზრდილი ყმაფილის ცხოვრებითი უკვალოდ რდი ჩაუვლია გოგი ცხაბისი, მურმან ლებანიძის, თენგიზ მაისურაძის, გოგი დოლიძისა და მთელი ამ უბნის შემდგომ თაობასთანაც მეგობრობასა და წილნაყარობას.

ვინ იცის, იქნებ ოცდაათერთმეტი წლის ამ მეტად ნიჭიერ ილუზიონისტს მომავალში ქართველი ჩარლიჩაპლინიცად დაეხვედოს.

უახლრეს მომავალში კი ახალდაფუძნებულ თეატრს საინტერესო შემოქმედებითი გზები ელის: მზადება სამომავლო სასპექტაკლოების, გასტროლები საზღვარგარეთ...

მთავარი მიანიც ქართველი მაყურებლის გულსკენ მიმავალ გზის დაწყობაა და კიდევ ის, რომ ამ თეატრში ერთმანეთის გვერდიგვერდ, ხელიხელგადაკედობილი დგანან ქართველი და რუსი ეროვნების ადამიანები, რომ მათ შორის ისევე მძლეობს „თეთრი მაგიის“ ძალა და კიდევ ერთხელ ზეიმობს კეთილის საწყისი.

საქართველოს
ხელოვნების
მემორიალი

შემოდგომა

ალექსანდრე სლოვინსკი

(ბაბ. სახალხო მხატვარი)

სონეტი

სულლის პორტრეტი

ვქსკურსია

კვანთში დაღუპულ პარტიულ
ზმირთა მემორიალი.

გივი შიხადავის მანდაკაა.

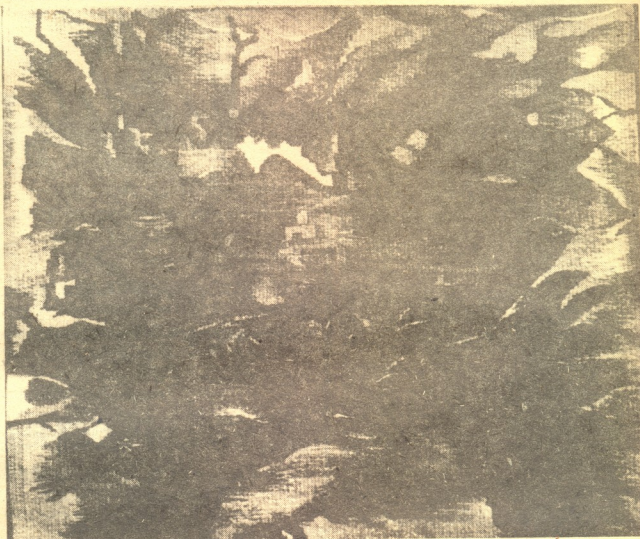

ქართული ენის გრამატიკა

ზოგადიანი თინან კლდეშვილის.

ათობლივი წარმოების „საქართველო-ავსტრია“ თვალსაჩინო ფაქტად იქცა ამ ორი მხარის ხელშეწყობის ერთ-ერთი საინტერესო სახის აღორძინება-განვითარება. აღსანიშნავია, რომ ერთნაირი ვაზებუენების, ფარჩების, კენიების, ლურჯი სურების ხელშეწყობის აღორძინება თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქსოვილების კათედრაზე ერთი მეთოდური საუკუნის წინათ დაიწყო საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და საქართველოს სახალხო მხატვრის პროფესორ აპოლონ ქუთათელაძის ინიციატივით.

თავის არჩეობის მანძილზე კათედრამ აღზარდა 500-მდე მხატვარი — ქსოვილების მხატვრული დამუშავების ოსტატები, რომლებიც წარმატებით მუშაობენ სპეციალობის მხედველი საქართველოში, ყოფილ საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა რესპუბლიკებში.

ქართული ვაზებუენის ოსტატთა ნაშუქებში არაერთხელ გამოჩენილა იტალიაში, საფრანგეთში, ისრაელში, თურქეთში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ჩეხოსლოვაკიაში და სხვაგან. ეს ვაზებუენები ამჟვეინებენ როგორც ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრივ საცხოვრებლებს, ასევე ამ ხელოვნების მსყვედურულია ოჯახებსაც.

ინტერესობადებული არ იქნება აღნიშვნა, რომ ჩვენი ეროვნული დღმა მხატვრის ლაღო გდამაშვილდა ინახულა რა აღორძინებულ მცირე და დიდ ვაზებუენთა „ოჯახი“, თქვა: მათი ფერთა უფრადობა ქართულ წარმატებით მრავალგვარეობა.

სწორედ ამეთ ახიციაციის ქმნის ამის წინათ თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქსოვილების მხატვრული დამუშავების უკუდღებუების კურსდამთავრებულების მხატვარ მარინა სოსელიას მიერ შექმნილი საკრძად წარმატები, ნაწი ფერებით, მარწინეულად შეზავებული აბრეშუმის მინიგაზბედენია არცელი ციკლი, რომელითა წომეგმ დასალოებით 800-დან 450 ნილიმეტრამდე. ყუველი მათგანი ვგარგვენდნა თერთი ფოჩებით, რაც ესთეტიკურობის და ეფემტურისის მატებს მათ.

ამ მომცრო ვაზებუენების დანიშნულებსა ნირგვარით და ფართოდა მინი გამოიყენება დეკორატიულ ელემენტებად ინტერიერების, საცხოვრობების, თუ-ე-გარტისაბულებების დასაშუენებლად, სხვადასხვა საღონეში რაკორც დეკორატიულ-სატყვანი ელემენტებ, ასევე კერამიკისთან, ფერად მინასთან თუ წაღებუთან ერთად.

ეს მინიგაზბედენები საიკრად ეფემტური და მინიშადეობა, გამოირჩევა ნაწი და ფაქინო ტონალობით და წარმატად ბიგმენტაციით. ატტორი გონივრულად ავირგავინებს მინიგაზბედენის შედამირებს ოქროსფერი სხვადასხვა დამმეტრის მატებით, რაც მატებს უფრადობის და სახამოვოლად ეფინება გარემოცვას.

საინტერესოა ამ ვაზებუენთა ტექნოლოგია: ხაგანგებოდ შერჩეული წომეგმ, თვით ქსოვის ტექნიკა, სახამოვნო დეკორატიულობა, სინატიფე, ვაზებუენის კიდებენ ვარიანტულ-დეკორატიულობა, სადაც გამოყენებულია შერეული ტექნიკაც, წომეგირიზე პოპ-აბრტ, ნაქმნი, ნაქარტობა.

ხელოვნის მიერ მავტირგინებელი მოტყეები შერჩეულია ერთნაწილი ფლორის სტრუქტურის და ფერის საუფლო ცოდნით, რითაც ფრად სახამოვნო ელფერის ამღვენს ნაებუენს და დიდ ესთეტიკურ საიმოვნებას მტყვის მნახველს, თანაც ბუნების ციკსაღ საიციციასაც ქმნის.

ატტორი გამოირჩევა წანაწილის შესწრულებების რირგინალობით, ერთა შეხედვით თითქოს ჭოტურად დაუფინილი ფეხრად დაქმები და მოწროლობის სხვა ელემენტები წარმოქმნის სახამოვნო ახიციური დისონანსს, რაც მხატვრის სწორად გრწმობის სინეზის და მდიდარი ფანტაზიის გამოხატვის შედეგია. მათ მინიშენლოვანა ესთეტიკური ღარტებულება აქვთ და სახამოვნო განწუხობს იწვევენ მნახებულზე.

ახლაგვრად მხატვრის ფანტაზიზე მეტყეულებს ისიც, რომ ამ მინიშადევი ფერებით

ახლაგვრად ვაზებუენების შედამირზე, არასმეტრულად განლაგებულ ნიფარტებსა და წივის კენჭებსაც უპოვით აღვილო, რასაც სახამოვნო სპექტრული ორიგინალობა შეაქვთ მათში.

კეთილთა მომავალი ხელოვნების ასეთი ნიშნუებით ჩვენს ინტერიერებსა და სხვა ობიექტებსაც დამაშუენებენ.

ჩვენთან სახუბარში ნიჭიერმა მხატვარმა განცხადდა: ჩემი ფანტაზიის ძირითადი მონაცემები წრმის ფონზე დაგვირგვენდა, როდესაც მე ვაღაზებდ ვხვარნი, მესწრუელი, თუშური, რაკა-ღერწმუნის და სხვა საღხური სახელოვნების ქსოვის არტისტულობას, ფორჩების, ნოხების და სხვა საწხოვ დეკორატიულ მოტყეებს, ამან გამოღვიდა დიდი სიყვარული და მიხიბდა შემექმნა მათი ოჯახის ციკლიდან მინიგაზბედენით...

ახლაგვრად მხატვარ-დეკორატორი დღესაც დიდი ენერჯიითა და შესაშური ფანტაზიით ამშუენებს და ამდიდრებს ერთნაწილ მინიგაზბედენთა ოჯახს. აქ განსაკუთრებულო ყურადღების ღრძისა ქსოვის ორიგინალობა მინერა, მხატვრულ-კომპოზიციური ღირსებები. ამას წინათ ავტორიათა მავართულ გამოწვენაზე სწორედ ამ ღირსებებმა მიეცია უფროეული საეციალისტების ყურადღება და მაღალი შეფასებაც დაიხასურა.

იმედია, ამჟო მომავალი ჩვენთან უფრო ხართო მასშტაბით დინტერესებუბან ამ ხაჭარი ხელოვნებით.

სიმონ ნაციაშვილი,
ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე

საუბარი ხეობასთან

მალხაზ გუზარაშვილი

მომსროვა

— სულ წვიმიანში რატომ მოდობარ?

— მხოლოდ მაშინ ვარსებობ, თორემ სულ შენთან ვიქნებოდი.

— ვინა ხარ შენ?

— ის, ვისაც მარტო წვიმიანში ხედავენ, წვიმიანში გრძობენ.

— მხოლოდ ჩემთან რატომ მოდობარ?

— შენ ყველაზე მეტად მგრძობ. შენში შემოძლია ვიმბრძანებლო.

— ჩუი მე ჩემი თავის ბატონი ვარ, მაგას წუ ამბობ.

— ასე რომ იყოს, ხმას არ გამოცემდი, არას მკითხავდი. შენ არა ხარ წვეთების ხმის გაგონებისთანავე რომ მიხმობ, სულის ვარს მისხნი? მეც ასეთი ზნე მაქვს, დაუძლეველი დარღის ბურუსში უნდა გამოვხვიო ყველაფერი, რაც გაბადია.

— დავიღე, გესმის? რა საჭიროა.

— კი არ დიდიღე, გეშინია.

— რისი?

— თვითმკვლელობის, მე რომ ყოველ წამს ვაზახებ და ვითითებ.

— აღსასრულის არსადღეს მშინება.

— თვითმკვლელობით აღსასრულის ყოველთვის გეშინოდა. არადა გინდა! გული კი უკან გიწევა და რატომ, ვერ გაიგია. მუხს ელოდები? როდესმე ხომ ისევ მიწევამ და მეც მივალ. როდემდე შეძლებ მეც უსუსური ხელებით ჩემს მოცილებას? შეხედე, როგორ წვიმს. თალაროდან წურწურიანი ჩამოდის და განუწყვეტლივ წყაუნობს. ქვაფენილს გახენდე, მთლად სველი ფოთლებით არის მოფენილი, შენ კი ზიხარ სველის მხარეს დაღვიძებული. მეღასქროლია გბურავს და სუსტი სუნთქვითა შეგრჩენია საკუთარი. დანარჩენი მე ვარ! მე ვარ ეგ ქვეშეცნობილი სიძულელი, შენს გარდასულს რომ შერეგია.

— გაჩუმიდი, კარგი..

— აქი დაიქადნე, ჩემი თავის ბა-

ტონი ვართ. აბა შეწყვიტე ჩემთან ლაბარაკი, გადადი ჩემს სურვილს.

— თითქოს კი არა, მხოლოდ მე ვარ შენთან, გარდმოსახული შენში. შენს სულში, მთლიანად ვვებებ მას და ამიტომაც მძალიან გაჯამბრტოვო ყველაფრისაგან. იქნებ თქვა, რომ გტყუი!

— მარტო ვარ, მარტო...

— შენს ხასიათში არის ის, რითაც მე ვსუნთქავ.

— რაღა მე ღამევა?

— მაგაში მე ისევ არა მაქვს ბრალი, როგორც შენ, შენივე ამქვეყნიად მოსვლაში.

— აქ მართალი ხარ.

— მაშ რაღა გინდა? რაღაზე მაგდებ? ჩემშიც ხომ არის რაღაც სასიამოვნო. განა განცდები, რომლებიც ჩემი წყალობით გეუფლებს შენ, შენს გულს იპყრობენ, დაუძლეველი სიძულვილს გიჩენენ ყველაფრისადმი და გახვედრებენ, რომ კიდევ კარგი, არა ხარ ჩვეულებრივთაგანი. ვინც საერთოდ ვერ ხვდება, როგორ ასეველებს წვიმის თქმით დარღით მათ სულეს, არ გამალოგებს? ნუთუ ამაში არაფერი გსიამოვნებს? ასე რომ იყოს, არც დამითხებდი და არც შემეშვებდი შენში.

— მაგრამ ვიცო, რომ მე ეგ დამლუბავს.

— სხვაგვარად არც იქნება, მე უნდა დაღვლო, თუ ამას დალუბავა ჰქვია აბალოანებით მხოლოდ დროს მივებს, დროს, რომელიც, დამიჭერს სხვის ყველა შეიძლება. მაგრამ შენ არაფერში გპირდება.

— სატანა ხომ არა ხარ შენ?!

— სატანები იმითაა ეძივ, ვინც მზიან ღღეში შენს გარშემო ქვეყანაზე დამორიალობენ. მე სატანას დამნახველი ნიჭი ვარ და ისე ცხა-

და თუ ვერ მოგველი იმ სიკვდილით, მე რომ მიწყობია,

მამი, მე სიცოცხლეს არ გამოვიღა...

მალხაზ გუზარაშვილია ეს სტრატეგია და მის დაღუპვამდე ჩამდინივ დღით აღრეა დაწერილი. ამ დროს ოციოდე წლის ვახუშტია მალხაზი. ტანმრთულია და სიცოცხლით სავსე, დაფიქრებული და ბეჭიანი, გონიერი, ღალი, მაგრამ სახდანაა ეს ღვიპი სიკვდილზე, უფრო სწორად, დაფიქრება სახელებისწერო სურვილზე — ამნაირი სიკვდილით მოკვდეს, სიცოცხლის გავლას რომ ჰგავს.

ოღონდ, ხანაშ ეს წუთი მოვა, მანამ რიხიანად წამოიძახებს: წამო ვეძებროთ, კართან მოსულან, დიდგორის ველო ცარიელია.

ვერ ეძებრა კართან მომდგარ მტერს. ვერ დაინახა შუარადიანი ქართული ბიჭებით აურიაღებული ბრძოლის ველი, დაიღუბა ძმების კაცხაბებების ქუჩაზე, მოაწმინდის რაიონში, გასული წლის 28 თებერვალს, მაშინ, როცა სახლიდან ეს-მოდიდა.

ჩაღრაქებულმა ვარეწარმა ორჭარ ეს-როლა ტყვია სახეში და შოკლა შემოქმედი ჰბახუცა.

სწორედ იმ დღეებში დადიდა მალხაზ გუზარაშვილი „დროში“ რედაქციაში. მოაქონდა თავისი მშვენიერი მოთხრობები. ერთი მთავარი კიდევ დაიბეჭდა. ეს მოთხრობა კი, რომელიც ამ ნიშნში იბეჭდება, მალხაზის დედას შესთავაზა რედაქციას.

დად, რომ ბევრი ვერ მიძღვებს და თავისად მრაცხავენ.

— აკი მხოლოდ შენთან მოვდივარო?
 — ახლა მხოლოდ შენთან მოვდივარ, მაგრამ ასი წლის წინათ და ასი წლის შემდეგ ხომ იყვნენ და იქნებიან სხვები?

— რა ბედზე დავბადებულვარ!
 — შენს მარტოობაში მე ვარ მეუფე. სასოვარკვეთაში იმიტომ ვადგებ, რომ მთლად ჩემი ვახდენ.

— მერედა, რისთვის? მითხარი, იქნებ შემიძლია ხელის ერთი დაკვრით გადავიხადო.

— შეგიძლია რომელიმე ასე რომ არ იყოს, მე ვის უნებელი შენი ხასიათით? მითხარი, როცა შენთან ვარ, ხომ ებრძობ სატანებს, ვისთანაც წარსულ, მზიან დღეებში გქონია ურთიერთობა, ხომ გატულს ისინი, ხომ ვერასოდეს შეურთიდებ?

— ეგ არის შენი დამსახურება?

— ჩემი დამსახურება ის იქნება, ამქვეყნიდან წახვიდე ასეთი. ამიტომ უფრო მძღავრად უნდა ვანჯაცდებოი და ღარიანში ნამოქმედარის ზოხი, რომ როცა ჩემს შემდეგ კვლავ გამოიდარებს, ხელჩაქნული იყო ცხოვრებასთან, როგორ დალუშვა. ვტყობა დიდხანს არ გადიდებს.

— ხელჩაქნული? ეს ჩემთვის ცხოვრებიდან მთლიანად მოწყვეტას ნიშნავს.

— მაგრამ ისე წახვალ ამქვეყნიდან, ერთს არ დიდრიალებ, გონს მოდიო, ეშმას ბაზარზე სულებით ნუ ვაჭრობთო!

— გამოდის, რომ სიკეთე ყოფილხარ, მაშ თვითმკვლელობისაკენ რატომბა მიბიძიებ?

— ჩემები დამონებულის აღსასრული ასეთი უნდა იყოს, ან მუდმივი წამება. სულ მთლად კეთილი? არა, არა ვარ!

— მაშ სანამ თავს მომაკვლევიგებდე, მე რატომ მთხოვ ვიყო კეთილი? მორჩა, გამცილდი, სატანები არიან თუ რანიც, იმათთან უნდა ვიტრიალო.

— ტყუილია ერთი რაღაც გამიგებგემო, ვეღარ დავანებებ თავს და საამისოდ ვერც შენ ვამწირავ.

— მორჩი-მეთქი! მივიდვი, ტონლებთან მივდივარ, გაგაქრობ, საეროდ გაგაქრობ, იმათთან ვერ მომეკარები.

— ეშმას ბაზარზეც ვაივო? სადაც შენი ტოლები სულს ყვიდიან დღე-მუდამ და სახლურსაც კარგს ღებულობენ.

— მე იქ ხელი არა მაქვს.

— მაშ ვერ გაამაქრობ?

— ახლა ქუდს ავიღებ და კარგად იყავი, მოგიცილებ ეშმას ბაზარზე გაუცვლელადაც.

— ცდა შენი ნებაა. ტყუილად კი გაირჩები. გადღებას ჯერ არ აპირებს და ღამით ხომ მიივცე დაბრუნდები შენ. შეხედე, როგორ წვიმს, სულ ჩამორეცხა ყველაფერი, ჩალამებული და მიმკვდარებულია ქუჩები. გარეთ აღარაღივ დაღის. ყოველივე წყნარი და უსიკეთსლოა.

— მომცილდი, დავიქნსცე, ტონლებთან მივდივარ.

— კეთილი, წადი. მაგრამ იცოდე, აღარ დამიძახო, მე აღარასოდეს მოვალ.

— მოიცა, იყავი, არსად არ წავალ.

— ან რომ არ წავიდე, რა გავაკეთო...

— ღრობით გამაგლებ და მორჩება, მერე ისევ დაბრუნდები შენ და ძაბილს დამიწყებ, რომ ამაოებათა ამაოებაში კიდევ ერთხელ დარწმუნებული უტყვალ გამენდო.

— მინდა კი, მაგრამ მთლად ვერ გელევი. ვერც ვერასოდეს გელეოდი, ვიცი დამლუპავ და სანამ ძალა გამაჩნია უშენოდ გაძლებიხა, იმიტომ გედავები.

— მითხარი, თუ გჯერა ჩემი.

— შენ მე დამლუპავ.

— გჯერა თუ არა?

— ... კი.

— მაშინ მისმინე, არასოდეს მიმატროვო. მე წვიმის სული ვარ და ჩემი-დად მიმავალი გზა მხოლოდ ეშმას ბაზარზე გადის. სულს გაგაყვინდებენ, დაგახურდავებენ. სიკვდილის წინ მიხვდები, რომ მე შენი ერთადერთი მეგობარი ვიყავი, ვისშიაც ყველაზე ცოტა იყო ბოროტება. მე ძლი-

ერი ვარ, შემიძლია ყველაფერი. ვალწვევინო, მაგრამ ზენ მაქვს ისეთი, შეიძლება მიღწეულსთვის მაშინვე დაგანებინო თავი.

— აი: ეს არის შენში საძულველი.

— მაგრამ ჩემს ხელში მთლად უძულურად გადაგება არ გიწერია.

— გულის მოგება ვინდა?

— სრულებითაც არა.

— ნუ გამაყვლები, თუ გეტყვი რომ მიყვარხარ კიდევ. რა კარგი იქნებოდა ყოველი წვიმის ღრის რომ არ მოდიოდე. თორემ ასე საუკუნოდ ვერ დავგხსნები.

— გაიხსენე ჩემი მოსვლა. შენთვის წერდი. ჭარი ამოვარდა. ცაში აფორდნენ ვერხვები და წვიმიაც დღეშვა. ვერ დარწმუნებულიყავი ჩემს სიძლიერეში, უტბათ რომ გაგაგდებინე ხელიდან კალამი. ბოლოს მაინც გამატანინე ჩემი და ძლივს გაბედე ჩემთან ლაპარაკის დაწყება. მართლა გშინია ჩემი?

— ჰო. ცეცხლს კი მწითებ სულში. მაგრამ არ ვიცი, საით მიმდებლვარო და ისევე მე ვიბუტები შავ.

— თუ ასეა, მალე დავიყოლები იმ გზისკენ წასაყოლად. თავის მოკვლაში რომ გააოვინებებს შეებას.

— არ მინდა ცოღვიანი წვაიდე ამ ქვეყნიდან.

— ჯოჯოხეთს ერიდები?

— აქაც კბარა წამება!

— შენი ნებაა, ყველაფერი მოთინებების საქმეა.

— ყოველთვის გეგონა, რომ სული იყო მხოლოდ გონების საქმე. ის წარუღვებდა მას, რომც არ წაპყროლოდა, ძალით წაიყვანდა, მაგრამ შენც ყოფილხარ, შენ შენი კანონები გქონია. ისე კი დავიდალე, ძალა აღარა მაქვს, ღამის საბოლოოდ წავიძქე.

— თანახმა ხარ თვითმკვლელობაზე? მიდი, მოგაცილებ ყველა დარღს.

— არა, არა მომეშვი. მაგას ვერ ვიზამ, წამება მირჩენია... მოდექი და მიგაათურე სულში ხელები რომ დემდისაც გენებოს, ოღონდ ეგ აღარ მიხსენო, მაგას არ ვიზამ... წამება მირჩენია...

იოზა ისაკაძის ბავსუნა

ლენია ნანიბაშვილი

კაცი წერეთელი 1913 წელს გაზეთ „თემში“ წერდა:

„ჩემს ხანგრძლივ სიცოცხლეში ბევრი სიმწარე გამოვიცდია, ერთი ორად მეტი სიტკბოზე, მაგრამ გამოვიცდია ნეტარი წამებიც და ოთხი მათგანი მომაქვს აქ, რომ მკითხველებს გაეუზიარო:

ერთხელ ლაბარაკი ჩამოვარდა ქართულ პუტეზე და მე წამცდა, რომ ყოველგვარ ქართულ პუტის თორნის ლავაში მირჩვევითა-მეთქი. მამენელთა რიცხვში ერთი იოზა ისაკაძეც, სულ უბრალო კაცი, ტფილისში ხაზაზად მყოფი. მეორე დღეს მოვიდა ჩემთან ის იოზა ისაკაძე და რაღაც გამოხვეული ქალაქში მოიტანა და მომიჩვენა ხელში, ღიმილით, ეს ჩემი ნაწარმოებია და მიტომ გაბედავო?.. რაღვანაც ამგვარი შემთხვევა ბევრია ხოლმე, რომ თავისი ნაწარმოები მოაქვს ჩემთან, მე ისიც ნაწერები მეგონა, ჩამოვართვი და გავსტუმრებ. მოცლის დროს, როცა ვახვებდი ქალაქი, რომ ნაწერები ამომელოებოდი, ენახე, რომ შგ ათიოდ თორნის ლავაში იყო ჩაწყობილი..

ბევრი საჩუქარი მიმიღია საზოგადოებისაგან... ბევრჯერ მათ რიცხვში ძვირფასიც. ჩემი თავი იმათ ღირსადაც არ მიმიჩნევია, მაგრამ არც ერთი მათგანი ისე ძვირფასი არ ყოფილა, როგორც იოზას პუტეები („ოთხი შემთხვევა“).

იოზა ისაკაძე, რომელსაც ასე გულთბილად ივგონებ აკაკი, რაჭველი ხაბაზი გახლდათ. იგი 1872 წლის 1 ოქტომბერს დაბადებულია რაჭის მუხრანის სოფელ მუსხოში. საერლესი ყმის სოფრში ისაკაძის ოჯახში. იოზას ძმებს სახაბაზო ჰქონიათ თბილისში და იობიც აქ ჩამოუყვანიათ. მალე იგი პიროვნული თვისებების გამო რაჭველ მეპუტერების უსტაბილად აურჩევიათ. იოზა ცდილობდა რაჭველების დამხმარე საზოგადოება დაეარსებინა თბილისში და აქ ჩამოსულთათვის ხელი გაეშარათა.

1912 წელს იოზა ისაკაძემ ითავა აკაკის მოგზაურობის მოწყობა რაჭა-ლეჩხუმში.

უცხო სანახაობას წარმოადგენდა 17 ივლისს ტფილისში „ედემის ბალი“ — წერს ლადო ბუჯანელი. — უზარმაზარ ვერხვის ქვეშ, ქართულ სუფრის გარშემო, თავი მოეყარათ ტფილისში მცხოვრებ რაჭველ-ლეჩხუმელებს და ყველა ორმა სიყვარულთა და გულწრფელი აღფრთოვანებით უმასპინძლდებოდა მსცოვან მგოსანს აკაკის, რომელსაც ვაზნარახული ჰქონდა რაჭა-ლეჩხუმის შემოვლა. სწორედ ამ მოგზაურობის გამო გაიზიარა ის მშვენიერი ქართული ლხინი.

თამადამ, გაზეთ „თემის“ რედაქტორმა გიგო დიასამიძემ პირველი კვითი აკაკის სადღევრძელო შესვა. შემდგომ სიტყვა წარმოთქვა იოზა ისაკაძემ.

„ჩვენი ძვირფასო და დიდებულ მგოსანო, ბატონო აკაკი!

მთელი თბილისის რაჭველები, დიდი და პატარა, საერთო აღტაცებით მოგიძღვნით უგულითადეს სალამს და ღმერთსა ვსთხოვთ დიდხანს გარემულებულოყოს თქვენი ბედნიერი სიცოცხლე, თქვენი ჯანმრთელობა და ბასრი კალმის მუშაობა საქართველოს და ევროპულ ჩვენი მივიწყებული კუნძულის კეთილდღეობისა და ზნეობის ასამაღლებლად, ნიშნად გულითადის პატივისცემისა და თავყვანისცემისა მოგიძღვნით ოქროს კალამს. დღეს უარესად ბედნიერად ვრაცხთ ჩვენს თავს, რომ აღასრულეთ ჩვენი დიდი ხნის სურვილი და ინებეთ დასავლეთ საქართველოს ერთი, ბუნებრივ შემქმნელ ნაწილ რაჭა-ლეჩხუმის მიდამოებში მოგზაურობა და ჩვენი მოძმეების და თქვენი სა-

ყვარელი სამშობლოს შვილების პირისპირ ნახვით გახარება და გაბედნიერება.

დარწმუნებული ვართ, როგორც ჩვენი, აქაურები, გაცილების დროს აღტაცებულნი ვართ, ისე ქუთაისში მყოფნი ჩვენი თანამომძენი, რაჭა-ლეჩხუმის ყოველნი მცხოვრებნი წოდების, სქესისა და მდგომარეობის განურჩევლად მოგვლიან და შენაბირობიან იმ წამს, როდესაც ვახდებიან ბედნიერნი თქვენი პირისპირ ხილვისა, თქვენს გაბადრულს და მაღლიან სახეს ერთის წამით მაინც ვაღვაწელონ თვალი თავის სიცოცხლეში. ჩვენი, თბილისში მყოფი რაჭველები, სულითა და გულით ვგერძობდებით ჩვენი თანამომძენ ქუთათურების და მთელი რაჭა-ლეჩხუმის აღტაცებულ ერთგულ გულის ჩქევისა და სიხარულს ვიზიარებთ.

ღმერთსა ვსთხოვთ, ბატონო აკაკი, კეთილად და ბედნიერად გაემგზავროთ და სრული კმაყოფილი დაბრუნებულყოყვიან თქვენი საყვარელი სამშობლოს შვილისაგან.

იცოცხლეთ დიდხანს ჩვენი სამშობლოს სასარგებლოდ და საამაყოდ.“

იოზა ისაკაძემ დიდ პოეტს ოქროს კალამი მიართვა წარწერით: „დიდებულ მგოსანს აკაკის მის მოსიყვარულე თბილისში მცხოვრებ რაჭველებისაგან ჩზობ წ. რაჭა-ლეჩხუმში მოგზაურობის სახსოვრად.“

ამ მოგზაურობის დროს აკაკის თანახმდენე: გრიგოლ დიასამიძე, სოსიკო მერკვილაძე, მოგზაურობის მოწყობი კომიტეტის თავმჯდომარე

აკაკი ქუთაისში 1912 წელს.

სურათში (მარცხენიდან მარჯვნივ) აიკვლ რიგში სხედან: ლადო ნაცვლი-
შვილი (ბზვანელი), სოსიო მთავრი.
დაპე, სასონ დამთუშია; მთორა რიგ-
ში: პრივოლ დისასიძე, აპაძე, ვახუშ-
თაბურიაშვილი; ღვანანა; მასილ მახუშ-
კელი, კოტე გაღუშვილიშვილი, მასილ
წამეთელი (აბივანე ზის), იოზა ისა-
კაძე, კოტე მავთარაძე.

იოზა ისაკაძე, კოტე აბღუშვილიშვი-
ლი, აკაკის ძმისწული ვასილ წერე-
თელი, მხატვარი კოტე ქავთარაძე.
ქუთაისში მათ შეუერთდნენ პედაგო-
გები ვასილ პეტრიაშვილი და სასონ
დათეშიძე, იაკობ ვარაზიშვილი, ვა-
ზეთ „კოლხიდის“ რედაქტორი მიხე-
ილ ჯაფარიძე, კორესპონდენტი ლა-
დო ნაცვლიშვილი (ბზვანელი) და
კინოოპერატორი ვასილ ამაშუკელი.
აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმ-
ში გრანდიოზულად ჩატარდა. ლადო
ბზვანელის ქრონიკები იბეჭდებოდა
ბრესაში, რომელიც ცალკე წიგნაკად
გამოვიდა. 1912 წლის 4 ოქტომბერს
აკაკიმ ზუბალაშვილის სახალხო
სახლში სალიტერატურო საღამოზე
წითიხობა თავისი ახალი პოემა „რაჭა-
ლეჩხუმი“.

1913 წლის 25 მაისს იოზა ისაკაძე
ტრაგიკულად დაიღუპა — თონეში
მუშაობის დროს, დაეცა ანთებული
ლამპა და წამებით გარდაიცვალა.
... ეს იყო ნამდვილი ეროვნული
მოღვაწე მშრომელი მუშა-ხალხის
ეთილდღეობისათვის მზრუნველი.
ჩვენმა რედაქციამაც მასში დაჰკარგა
ეროვნული თანამგრძობი და მეგო-
ბარი“, — წერდა ვაზეთ „თემში“
გრიგოლ დისასიძე. ამ რედაქციის
თაოსნობით გამოვიდა კრებული „მუ-
შაგლეხის იოზა ისაკაძის ხსოვნა“.

შემოსავალი კი განსვენებულის საფ-
ლაგის ძეგლს მოხმარდა.

აკაკი დიდიდ შეუწებულა იოზა
ისაკაძის დაღუპვის გამო. როგორც
„თემი“ იუწყებოდა, მისი სურვილი
იყო დაედო დაუფიწყარ იოზა ისაკა-
ძის საფლავზე ქვა და ეს ეპიტაფია
დაეწერა:

ბატარა კაცი ვიყავი,
უბრალო ბურის მცხოვარი,
ყოველგვარ კარგის მოყვარი,
სუკლმეგართობის მგობელი.

მიყვარდა ღმერთი მოწყალე,
მრწამლა მოძღვრება ქრისტესი!
ამქვეყნად არარა მქონდა
იმაზე უფრო უტკბესი.

მის თანასწორად მიყვარდა
ჩვენი სამშობლო ქვეყანა,
სადაც უწყალო სიკვდილმა
ცხოვრება აღარ მახანა.

მშვიდობით, წუთისოფელო!
მშვიდობით, ძმებო და დებო!
მშვიდობით, ცოლო და შვილო,
მარადის გულში ნადებო!

წყადგები წინაპართ გუნდში,
სადაც კი განისვენებენ,
თუ იმათ რიცხვში შეც, მცირეს,
ამქვეყნად მომისვენებენ!

შემავედრებენ „მამასა,
სულსა წმინდასა და ძესა“,
შრომის შვილს, უბრალო მუშას
მე იოზ ისაკაძესა...

სამწუხაროდ, ღიღმა მგოსანმა იო-
ბას საფლავი ველარ მოინახულა.

წელს, 20 სექტემბერს, შესრულდა
80 წლისთავი ვასილ ამაშუკელის
ლოკუმენტური ფილმის გადაღები-
დან, და თუ კინოს ისტორიამ შემო-
გინახა აკაკის ცოცხალი სახე, ეს
ვასილ ამაშუკელის ღვაწლთან ერ-
თად იოზა ისაკაძის დამსახურებაცაა.

ახალგაზრდა

ოთარ გვატაძე

მ

ძვინვარებე დაკრილი მხე-ცი, გაშმაგებული იბრძვის აგონიაში მყოფი სტანა, მოვლა არა აქვს ხარონს. მძიმე დრო... თბია... დაუნ-დობელი, ბარბაროსული, გამოუცხა-დობელი ომია. სიკვდილი გაივდა, სიკოცხლე გაძვირდა. ზღაპრების ტოლად ეჩვენებოდა ჩემ თათბას წარსულის შემზარავი ამბები: ჯალა-ლენდინი, ჩინგის-ხანი, თემურ-ლენგი თუ მურვან-ყრუ მოგონილები გვე-გონა. მოგონილიც ყოფილა მათი სისასტიკე და სისხლის მსმელობა იმასთან, რაც გაგრაში მოხდა!

ტელევიზიის დიქტორმა ხატოვანდ მოგვითხრო როგორ ხერგდნენ ჭუ-ჭები გოლიათს. იური ძიძიგური ორი მეტრი სიმაღლის იყო, — დასძინა დიქტორმა. სამწუხაროდ, ხალხი სი-კვდილში ეფეკტებს ეძებს. მთელმა საქართველომ გაიგო, როგორ მოჰქ-ლეს საერთაშორისო კლასის სპორ-ტის ოსტატი იური ძიძიგური. საქარ-თველომ გაიგო, როგორ დახვრიტეს კალათბურთელი. ჩემთვის იურა ძი-ძიგური მხოლოდ კალათბურთელი არ იყო.

1967 წელს, სკოლაში (სწავლა ახა-ლი დაწყებული იყო), თვალი მოვაკა-რი უცნობ მალალ ბიეს. შემდგომში ეს ბიჭი სპორტულ დარბაზში ვხანე, როცა მე თბილისის განათლების გან-ყოფილების შთავაზუნა გულში მიმიყუან-ა მწერტინელმა გრიგორ ზახლიანმა. ერეკნის მოსწავლეთა სპარტაკილდა ახლოვდებოდა და ამიტომ გრიგორ ზახლიანი (ძია გრაშე) წინასწარ ზვე-

რავდა იმ კანდიდატებს, ვისი ასაკიც აკმაყოფილებდა სპარტაკილისთვის დადგენილ ასაკობრივ ზღვარს. საქართველოს ნაკრების კანდიდატთა შორის იყო ოთარ კორინთელიც.

ზშირად გვიწვედა სხვა და სხვა შე-ჯიბრებზე წასვლა-წამოსვლა, ერთი ცხოვრებით ცხოვრება. ამიტომ მე ვამჯობინე ჩემი კლასის პარალე-ლურ — იური ძიძიგურის კლასში გადასვლა. სულ მალე, როცა გავიგე იურა ინტერნატში ცხოვრობდა, ჩემ-თან მივიმატეყე. ორი წელიწადი გვერდიგვერდ ვგვიძინა, ერთს ვჭამ-დით, ერთს ვსვამდით. არ იყო აღვი-ლი ბიჭი იურა, ნაადრევად დაკაცე-ბული იყო. მხოლოდ თავის-თავის იმედით ცხოვრობდა ქართული კა-ლათბურთის ამომავალი ვარსკვლავი...

დიდი თუ პატარა, ყველა ცდი-ლობდა მასთან ახლოს ყოფილიყო, ზოგი გულწრფელად, ზოგი კი იმი-ტომ, რომ საღდაც ეთქვა იური ძიძი-გურს კარგად ვიცნობო და შთაბეჭ-დილება მოეხდინა.

ასეა ხალხი, რას იზამ! კაცი კაცად არი, კაცუნა ისეც იმ კაცით!

ერეკნის სპარტაკილის მერე ოთხ-მა კაცმა: იური ძიძიგურმა, ლეონილ ოსიამ, ნორაჲ ქორქიამ და მე საქარ-თველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუ-ტში ჩაიხარეთ მისადგომ გამოცდებში. ერთ ჯგუფში მოვხვდით. ერთხანს კიდევ ვითამაშეთ ერთად, მერე... მერე გზები გაიყარა. მეც ძნელი ბიჭი ვიყავი, სპორტს თავი გავანებე...

იურა კი სულ უფრო მალდა და

მალა მიიწვედა. ტურნირი ტურნირს მისდევდა, ასპარეზობა — ასპარეზო-ბას, ბრძოლა — ბრძოლას და, აი, მისი მთავარი ბრძოლა — გაგრა!

სინამ ვადაცწყვიტავდი ორი სიტყ-ვის დაწერას, ჩვენი ნაკრების კაპი-ტანს ნუგზარ ჭეიშვილს ვესალუბრე ტელეფონით, ჩემი განზრახვა გავუ-ზიარე. კარგს იზამო, მითხრა კაპი-ტანმა. როცა სიკვდილზე ვლამარა-კობთ მალაღმარადოვანი სიტყვები ზშირად ყაობად ეძღერს. ჭუჭუნმა ვერ დახვრიტეს გოლიათი, იურა ბრძო-ლაში, ტყვიამტრეკვეთი ხელში და-ეცე მშობელ საქართველოს მიწაზე.

... საგონებელში ჩაგარბნილა იურა, როცა საინფორმაციო გამოშვებაში მოუხსენია დიქტორის სახეიმი ხმა იმის თაობაზე, რომ მან, იური ძიძი-გურმა, დააკავა ოთხი კაცი, რუსეთის მოქალაქე, რომლებსაც გაგრა აფხაზი სეპარატისტების ხელში ეგონათ და არჩინილდ გამოცხადდნენ გაგრის მი-ლიციის განყოფილებაში.

რა ექნა იურას? მას სავითოდ ვერ გავგო, რა სდებამ! რატომ ხვდებო-ბტისი ხელში ომის დროს, ასეთი ზუსტი ინფორმაცია. იური გრძნობდა მისსაორდნელ ტრაგედიას, მას სადი გონება, სწრაფი რეაქცია, ზუსტი ანალიზის უნარი ჰქონდა.

დიახ, რა ექნა იურას? ამოიხრა იურამ, რა საქირი იყო იმის გამო-ცხადება რომ მან, გაგრის მკვიდრმა, საქართველოს რუქებით, ხელყუმბა-რებით და ტყვიამტრეკით აღტურვილი ოთხი გადამთავარი დააკავა? გრძნობ-და იურა, რაც მოხდებოდა... არ აპა-ტებებენ მას — მილიციის მუშაკს აფ-ხაზი ექსტრემისტები. „ჩემი თვაი აჩანდაბასო“, — მისთვის კაფიქრა, მაგრამ ცოლ-შვილი!

და აი, მოხდა კიდევ, დაიწყო...

პერსონალიზმ...

რედაქციის მიერ

ხელუყმბარა ჯიბეში ჩაიღო, პისტოლეტი გასინჯა, ტყვიამფრქვევს დისკო მოარგო და გარეთ გავარდა...
წახდის, როცა გავიგონე, ჭუჭუმბა გოლიათი დახვდითესო. სიამაყე ვიგრძინე მაშინ, როცა მიხატეს იური ძიძიგური ბოვის სახლთან უთანასწორო ბრძოლაში დაეცა იარაღით ხელში!

აი, ეშმაკმა დალაზგროს. ბედის უკუღმართობაც ამას ჰქვია. იურას ამბავი ვერ მომინდებია.
ახლა ტელევიკრანზე კოხტა თბილისელს — ოთარ კორინთელის სურათი ვიხილე. რა უნდა განმეცადა მე, მათ ამხანაგს, თანაგუნდელს, როცა მშობლიური გუნდის ძირითადი ხუთეულის ორი ბურჯი დაიღუპება ერთ დღეს? გაიფდა სიკვდილი...

ოთარ კორინთელი თბილისელი, მთაწმინდელი ბიჭი იყო, სიტყვაძვარი, სულთა, მოხდენილი, გულითადი. თითქოს ბიბლია სკოდიწინდა მაშინ, როდესაც ჩვენ შორს ვიყავით სვთაგებრივი მცენებებისაგან. არა სიტყვა, არამედ ქმედება ფასდება ადამიანსა. კი, ნამდვილად სიტყვაძუნწი ბიჭი იყო ოთარი...

ადამიანს, ყველას თავისი გზა აქვს გასაყვლი, თავისი ბედ-იბნალი გასაღვეს.

ათი-თორმეტი წლის წინ, როცა თითქოს ცა მოწყვნილი იყო და დღევანდელ საშინელებას ყველაზე მდიდარი ფანტაზიის პატრონი პესისტიცი კი ვერ წარმოიდგენდა, მე შემემთხვა მძიმე ამბები, გაკირვებამი ჩავვარდი, ავტოკატასტროფაში მოყვეყვი...

მერე მოხდა ისე, რომ ყველაფერი დაიკარგა — სახლიც, კარიც. ქუჩა-ქუჩა დავედი და სადაც დამიღამ-ღებოდა, იქ ვიძინებდი. როგორც ასეთ დროს ხდება ხოლმე, ზოგმა მეგობარმა თვალი დამინუჭა; ზოგიც მომეროდა. წამიხდა ადამიანზე შთაბეჭდილება.

მივსასლასებ ერთხელ უხასიათოდ ქუჩაში. უცებ აგერ ნაცნობი სახე გადამეხვია, გადამკოცნა, მომეფერა — ჩემი ოთარი იყო, კორინთელი. მიხატა ჩემთან წამოდო. ნაცნობ-მეგობრები იმ პერიოდში, როგორც კეთროვანს, ისე მერიდებოდნენ და ოთარის შეხვედრამ ცოტა არ იყოს, გული ამიჩუყა.

წავედი, ლამაზი სუფრა ჯაიშოლა. გავისხენეთ ახალგაზრდობა. კალათბურთის ამბები. მე ჩემი მოყვეყვი, ოთარმა თავისი თქვა. — გახსოვს, — მუხუბნება, — სოხუმში შეტრეზოვი რომ ვიყავით, წვეურსაბარსი „ხარეზგი“ რომ მაჩუქე? ახლაც იმით ვიპარსავ!

არ მახსოვდა.
დიღხანს ვიჭაქეთ.

— შენ საით მიდიხარ? — მკითხა ვანშორებისას.

უცებ ვერ ვუპასუხე, რა ვიცოდი, სად გავატარებდი ღამეს — ვაკას პარკში, საღმე სარდაფში, თუ დარაჯის ჩახურში.

— არ მიწყინო, — დაუმატა. იცოდა თავმოყვარე ვიყავი. ცოტა-ოღენი ფული ჩამიღო ჯიბეში, გამოგადგული.

— ჩემი „ჯიბა“ თუ ავაწყვე, მალე მოგნახავ და ერთი კარგად ვიგრილოთო.

ეს იყო და ეს, მას მერე მე ოთარ კორინთელი აღარ მინახავს. არადა რამდენჯერ მიფიქრია, როცა ჩემი საქმეები გამოკეთდა, ერთი ოთარის მოგნახავ-მეთქი.

ასე ვართ ხალხი; ხშირად გვევიწყდება რა რა ღირს. იქნებ ოთარ კორინთელის სიტობა, სიყვარული, ის ასი მანეთი იყო ის წვეთი უნებარი წამლისა, რომელმაც მე გადაამჩინა.

ასეთი გულისა იყო ოთარ კორინთელი — ხალასი, პირდაპირი, ერთგული, შეუღრეკელი. ამ გულმა წა-

იყვანა იგი საქართველოს მიწა-წყლის დასაცავად.

ცბერმა მტერმა, სინდისზე აიღო ხელი. ხელშეკრულება დაარღვია და გააფთრებული შეტევა წამოიწყო.

სხვა გამოსავალი აღარ იყო, მე-ბრძოლებმა უჟან დაიხიეს და ხილთან გამაგრდნენ.

... ძველ და ახალ გაგრას შორის გადაბეული, საგულდაგულოდ დანადგული ხიდი არ აფეთქდა. აგერ ერთი ტანკი გადმოვიდა, აგერ მეორე, მე-სამე... გვარდიელი ოთარ კორინთელი გამეშალა... რა არის ეს, შემთხვევითობა? ალბათ? გარბიან გამოუცდიელი მებრძოლები, გამოცდილები ვერ გამორკვეულან.

— კი მაგრამ, ტანკზე ავტომატი მივიღე! — გაუელვა ოთარს გონებაში.

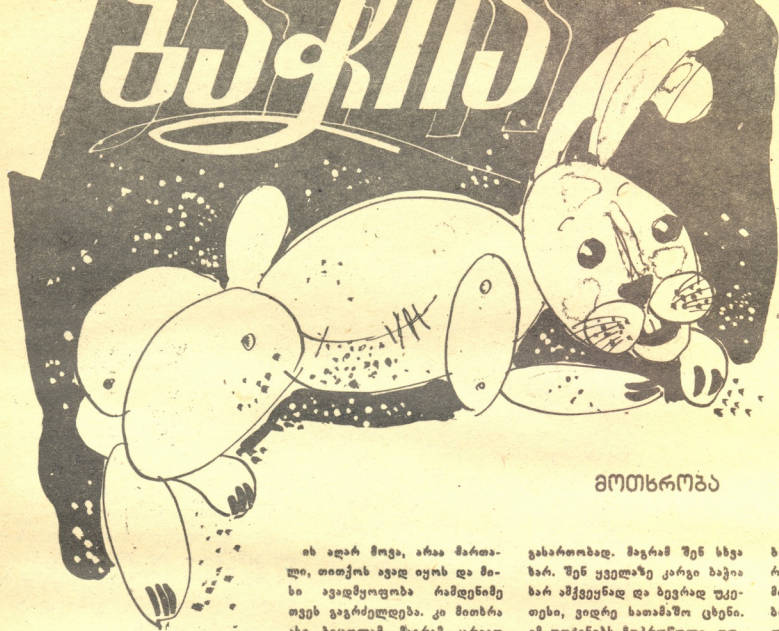
ვერ იცოდა გაქცევა ოთარ კორინთელს... მისი ცხედარი ჩვენებამ ვერ დაასაფლავეს.

აბა, ასე, მშვილობით ბიჭებო, იური, ოთარი როგორც ცოცხლებს, ისე გესაუბრები და ისე მოვიგონებთ ყოველთვის. თქვენ საქართველოს თავისუფლებას შესწირეთ თავი და საქართველოც არასოდეს დაივიწყებს თავისი სამსხვერპლოზე შეწყურულ ვეჯკაცებს.

სურათში: ახმანაიჯანისა და თხილისის ძალათაშრეთელთა ნაკარბი ბუნდების ახმანა. ნარი შხუბარის უმადო (1985 წლის ნარი). წინაგზი — ოთარ კორინთელი და იური ძიძიგური.

ბაჭინა

მოთხრობა

ის აღარ მოვა, არაა მართალი, თითქოს ავად იყოს და მისი ავადმყოფობა რამდენიმე თვეს გაგრძელდება. კი მითხრა ასე ბიცილაშ, მაგრამ კარგად ვიცო, ის აღარ მოვა. შენ რომ ყველაფრის გაგება შეგიძლია, ამას იმიტომ გეუბნები, შენ ხომ ყოველთვის ყველაფერს მიგებ. თავიდან ვუქირობდი, რომ შენც ისეთივე ხარ, როგორც პატარა სათამაშო ორთქლმავალი თუ ცხენი. პო, უბრალო სათამაშო, უფრო უარესი, ვიდრე სათამაშო ცხენია, რადგან ქსოვილისაგან შეკერილი ბაჭე თოქანასა ჰგავს, გოგონებისათვის რომ ყიდულობენ

განასრობად. მაგრამ შენ სხვა ხარ. შენ ყველაზე კარგი ბაჭეა ხარ აშქვეყნად და ბევრად უკეთესი, ვიდრე სათამაშო ცხენი. იმ თოქანებს მოპარუფული, თუთყუშის მსგავსი ტუჩები აქვთ და შედეხილი ღოუები, შეტ არაფერი. რა მიზეზს ვითომ, რომ დედა აღარ შეავს. იქაც რა მინდა. ამ კუთხეშიც სულაც იმიტომ არ მოვსულვარ, რომ ვიტარიო. მოვედი იმიტომ, რომ მათ გამოვრიდებოდი. მოხვდნებას არ მაძლევენ პირდაპირ. ეს ვინდა, ის ვინდა, ახა რა ვინდა, ბიჭო? მომწყენდა მაიი აღბრის და ფერება. ზუსტად ისე მეფერ-

ბოღენ, როგორც მაშინ, ავად რომ ვიყავი. მაშინ სულ ხელს მისვამდნენ შუბლზე. შეიძლება გეუქიარა, ბიძა-ბიცოები და ყველა დანარჩენი ნათესავები მხოლოდ იმიტომ არებოხენ, როდესაც ავად გახდები, რომ მოგეფერონ, ამ დროს მათ ყველას განსაკუთრებით უყვარხარ. აი, რატომ მოვედი აქ და კიდევ იმიტომ, იმ სულელ ქუდიას მოვწონებოდი, იმ სათვალეებიანს, რომელსაც თერთმეტი წლის რომაა და სათვალეებს ატარებს, იმიტომ დიდი წარმოდგენა აქვს საკუთარ თავზე და კრუხვით იფხოვრება. აქედან კარგაშეხვას

ფირად-ფირადი

ბამოტმაშ

ტურიტმა რესტორანში ტელეფონების წინა მობილთვა, უნდოდა ერთი მისამართი დაეზუსტებინა.

— სამწუხაროდ, არა გვაქვს; — უთხრა ადმინისტრატორმა, — მაგრამ შემძლია მოგიტანოს ხაჩივრის წინა, — იქ თითქმის მთელი ქალაქის მისამართებია ჩაწერილი.

ვიშატი

— გწამს გზურთეში გამოკვეყნებული განცხადებები სქმედითობა? — ჰკითხა ერთმა ბიწენისმენმა მეოცის.

— რა თქმა უნდა. განცხადებმა მივეცი, მაღაზიისა და მისი დარაჯი შეირდება-მეთქი, და იმავე დღეს გამაძკარეს.

დაჯვალაბა

მასწავლებელმა ბავშვებს დავალება მისცა, ხუთი წინსაგან შედგენილი ორ-ორი წინადადება დაეწერათ.

პატარა პაულმა დაწერა: „დედა ხარშავს, წმინდს, კერავს, რეცხავს, აუთობს. მამა კვამს, სვამს, თამბაქოს იწევა, ხანჯოს იამაზობს, სძინავს“.

შეფასება

— რა იდიოთ ამონიაკის შესახებ? — ჰკითხა პროფესორის სტუდენტს.

— ცრემლის დენას იწეებს, ბატონო პროფესორი.

— ისევე, როგორც თქვენი პასუხი — ვადიმა პროფესორს,

ერ ხედავს და გამუდმებით
ვის ეწარმება. მას ძლიერ
უყვარს, ჩემთვის რომ ვთამაშ-
ოხ, ნათესავეებს ჩემებზე უთი-
ესებს და უბნებია — უფროთ,
უფროთ, როგორ თამაშობს
სხე თორენით, ვასხეობია,
რომ ყველა ბავშვს უყვარს
ყელი ხარხარით ნივთების შე-
გრძობება. დღეი ამივე, მაგრამ
ჩველ მათთან და ეუბნები:
სახე, რა გვაკეთებ, თან ფე-
ჩის, რომ ყველაფერი წესრიგ-
შია და უბნება — ტკაც სხეში.
თან რომ არაფერს ვუბნებთან,
ჩატომ გვიმერ. არადა, ზოგჯერ
როგორ ვაღიარებდი ხოლმე
გრძობებზე, აი, როგორც
თუნდაც ახლა, რომელსაც რა-
იეს გჩუქნიან, თუნდაც არავი
თავს დახაზების დღე ან რაიმე
ჩინი მხატვრობა არ იყოს.

შე მახსოვს, რომდღეს შენ
დღეაჩემმა მოვიტანე. თვითად
ისეთი დღე იყო, როგორც
შენ და, ამდღე ღრის, იყავი ძა-
ლიან, ძალიან თეთრი. ბევრად
უფრო თეთრი, ვიდრე ახლა
ხარ. შენ ახლა მუქუქიანი ხარ.
თუმცა ასეც ყველა სხვა ბავშ-
ვებს სწობისა, რადგან შენ
ყველაფერი გეხმის და ისიც
მახსოვს, დღემდე მოლაფა-
რიაში ვაფიქრებ. ბიძია იოანე
კარლოსი, ოლაფარიაში რომ
ცხოვრობს, ძალიან არასოდეს
არ შეუარებია — უფლაშებთანაა
და ახსთან, არაა ისეთივე ძია,
როგორც მაგალითად, ვუთლი,
რომელიც ჩემზე ცოტათი უფ-
როსია. დღემდე შენ მაშინ დი-
დი, შეუფუთული პარტი მოვა-
ტანა და მე ვივლიერე, მასში
ჩაღაც უჩვეულო საჩუქარა,
შესაძლოა, ძრავიანი, როგორც
რუსული თვითმობილობა, ანდა
რაიმე მხის მხატვანე იქნებოდა.
მაგრამ პარტი ძალიან მსუბუქი
იყო და რომდღეს გაუხსენა,
შეუშა ქაღალდებში შეუფუთ-
დი იყავი შენ. მაშინ სულაც
არ შეიძლოდა ბავია მყოლოდა.
ამიტომ იყო, დღემდე რომ მის-
ობრა, რა გახვედრებულს დავა-
ხარო. მე კი ვუთხარი, სულაც
არ მომწონს ეს ბავია, შესიდე,
სიანარი არაა აქვს-შეთი. ეს
დღეადაც იწყება — უმადლორო,
რა ძალიან დაუმეცანე მამაშენს
სახიბითო. გვიან ხალამოდე,
როდესაც მამა მხოლოდმდე და-
ხარდა, დედამ ზეგრა არ გა-
წვდილობდა წყენა. იგი ალბათ
ინაზეც იყო ნაწყენი, რომ დე-
და მიიღო თვის განაწილებაში
დარჩა ოლაფარიაში, მამისაგან

მოწორებით. თუმცა მამა სწი-
რად მეუბნებოდა, მიწერიტ დე-
დას, ძალიან მოეცანება, მაღე
დაბრუნდესო. მამას შევატყე-
წარბოდაც ძლიერ ვინცდიდა
დღედაღამის არცოდეს.

იმ ხალხობაც წაჩხუხუნე.
გამუდმებით ჩხუბობენ. თუმცა
მამა არა, იგი ხუმად არის ხო-
ლმე, ჩამეტივებს ხელს და სა-
მე მივადვირო. მაგალითად, თა-
ლის ვეშო მარტიან ფერის მო-
ედანზე, რომლის შესახებაც
მიხიხრა, ვუთლიად მებრძოლი
კაცი იყოვო. ასევე არსობის
არ მყვარებია ბუნაა კარლოსი,
ბიძაშვილი. შენ კი არასოდეს
წამყვანებხარ მოედანზე. მეზი-
ნოდა ბიჭების დაციენვის. მათ
ხომ არ იციან, რომ შენ ასეიო
კარგი ხარ, ცხადია, რა მათი
ბრძოლა, ჭერ შენი ვაცნობაა
საქირო.

თავიდან შეც ხომ ვუფიქრობ-
დი, რომ ისეთივე სათამაშო
ხარ, როგორც მის ცხენია, ან-
და ძაღლი, ისინი ვასართობად
მიმდევრულად კარგები სულაც
არ არიან. მაგრამ მერე და მე-
რე არა, შემდეგ მიხვდი, რომ
ხარ როგორც პინიკო, რომ-
ლის შესახებაც დღეა მიუყვები-
ოდა ხოლმე პატარაბიძის.

მასზე ზღაპრის კი დღეა მა-
შინ მიყვებოდა ხოლმე, რომე-
დას ჭერ ავად არ იყო. მოლის
ხმ წედა ძალიან დამეცობრ-
დიოთ, ბავია, როგორც ნამდვი-
ლი მგებობები. უფრო ჭეტი
მეგობრებიც კი გახვდნო, ვი-
დრე ერთი ერუხ ბიჭები, რომ-
ედებიც, თუკი ვინმე კარგად
ვირ თთამაში ვიხუხუროთ, მა-
შინვე დაუმხობლეს დოკუბაია,
დოკუბაიაო. სჯობს, კარგები
ჩაღაცო და წამოვა ცუდი სი-
ტყუების წვიმა. თანაც ვგე-
ობის თაღსწრებით, რაც ყვე-
ლაზე უარისა. ერთხელ შე
მითხარს, ჩატომ შენი ძმამ არ
მოიყვანე. მაშინ ერთად თთა-
მაშობდიო. და ვაიციენს. ეს
შენ გავლანსხმობდნენ.

ახლაც, ყველაში შეგროვი-
ან, როგორც მაშინ, რომდესაც
ფიქრებდები ანთებით ვიყავი
ავად და ახლაც ისე მაღვი-
რებთან. ფიქრებაც, რომ საქმე
აქვთ პატარა ცუნცულასთან,
პატარა სულდთან, თუმცა
ისინი შესაძლებელია, სიყვარულს
რომ შე ყველაფერი ვიცი. და
თუმცა ქულას ჩემთვის ეს არ
უთქვამს, მაინც ვარ მოხლები,
და, მაგრამ იმ ქულას, იმ მას-
ხარა, რატომ მითხარა მე ეს?

უკეთესი იქნებოდა, რომ მომ-
ყვებოდა, ვაგვიერე, როგორც
მიჩვეული ვარ, მაგრამ არ
ეთქვა ეს საწმელოდა. ამას
რომ შე თავადვე მიხვდებოდი,
ოღონდ. მამაჩემო რომ თთა-
ქის მთავრებოდათა, თან გამუდ-
მებით იმეორებს — რა ვენა,
რა მე შევბოდიო, და ისინიც
მას ვეუბნებოდა, დაშვიდდეს,
რადგან მე ყველაფერს თვალს
ვუდევრე. შეც იმტომ მოვეყვი-
ვინაო. შენ ხომ გეხმის ადა-
მიანისა და ხარ სენადა უფ-
როსი, ვიდრე თამაშო ორი-
ქლამადაო და თვითმფინავიც
კი ვერ შეიგდებოდა. მათ რომ
შეძლებოდათ, ვერძინო, შენ მე
ასე უფო შემიყვარებოდი, მა-
შინ ხომ არ მამუქედდენ შენს
თავს.

არავინაა შემიხვევაში
არასოდეს არ ვტირებ, რო-
გორც გვგო, იმიტომ, რომ იგი
ავადია და არ შეუძლია დაბრ-
უნება დღე და შეუძლია მამაწმე-
და თუკი ეს სიცრუეა, მით უფ-
როსი, ოცნაცობის ხომ არ
უტოროა, მაშინ, რომდესაც მათ-
თან ბეგრი სახლი მოგროვდა,
თუმცა მაშინ სთავაზოვდა იყო.
სასტუმრო სათავისი იღვა თუ-
ლი კუბო, ოცნაცობის მგონი
არაფერიც არ გავხვედოდა, თუ
რა სხედოდა. გვაყურებდა ჩვენ
და არა, არ ტირიდა. მას ეუბ-
ნებოდნენ, რომ დღეამისი ცაში
გაფრინდა.

ახლა კი სულ ვასვავარადა
საქმე. დღეაჩემს ცხენ არაა.
იგი ოლაფარიაში. იოლანა, იმ
ღრმა, მე კი ვიხირო მთხარა,
თუმცა ვითომ რატომ არ შეიძ-
ლებოდა ავად გამხდარიო. ბოლო-
ბოლო, ყველა ხომ ასე ლამა-
ჩაკობს. ყველა, ჩემი ბიძაშვი-
ლის, ხუნაა კარლოსის ვარადა,
რომდესაც ასევე არ ჰყავს დე-
და. მოუხვდება მას, რომ დღეა
არა ჰყავს, რადგან არასოდეს
პრ მყვარებია იგი. და უფრო
კი იმიტომ, რომ დღეა მეუბ-
ნებოდა, შენ იგი ვანაყურებ-
ხით უნდა ვეუყვარდესო და
ერთხელ, რომდესაც ჩვენ წა-
ვიდეთ ოლაფარიაში, შეც იგი მარ-
ტო არ დამხიკვებია. სულ მე-
უბნებოდა, წარბო, ეგუშო თთა-
მაშეთო. მათ უნდოდათ რომ
ჩვენ ერთად ვესწავლიყავით
ერუშო სათამაშოდ. დღეადაც
ეს უნდოდა, რა თქმა უნდა,
და შენდევ მხოლოდ კურდ-
ღების ჩემებია. ფიქრებაც, რომ
თუკი ანგარისა ვერ უყვარ-
დაო რა დღეა. ისეთი, როგორც

ახლა, რომდესაც ვიღაც ვაწმე-
ლებით არაღაცას ჩახიჩინებს
მამაჩემს. ის კი მიუერებდა მე
და შეხვდებოდა იმეორებდა
შვილო, შვილოო. დროადრო
სურვილი მაქვს, რაღაც ვუბა-
სუხო, მაგრამ არ შემიძლია,
თითქოს ვერსო ცოდის ვუნდა
მეწონდეს გაჩარილო. აი, ამიტომ
მოვედი აქ და სულაც არა იმი-
ტომ, რომ ვერაინა ვერ შე-
დავს და შემიძლია ვიტორო.
მოვედი შენთან ხალაპარაკოდ.
შენ ხომ ყველაფერი გეხმის
და ყველაზე კარგი ბავია ხარ
ბავიებს შორის. ყველაზე კარ-
გი ბავია ამქვეყნაა. ამ ორი
გრიტლი ყურით და ორი მო-
ლაფლაფებული კბილით, რო-
გორცდეს შე მაქვს, რომდესაც
ვიციო.

თუმცა რატომღაც შეჩვენება,
რომ ცხოვრებში უყვე აღარ
გავიციებ. რა ვენა, ასე მეჩვენ-
ებოდა.

და ბოლოს, ვიხი რა საქმეა
კბილები, მე ხომ შენ ისედაც
მიყვარხარ, მე შენ ასეთი მი-
ყვარისი. იმიტომ კი არა, რომ
დღემდე მოგიტანა და კარგე-
იქნებოდა, სულაც რომ დაბრ-
უნებულიყო, თუნდაც ციცაბო
აღარ იყოს. მაგრამ ჩაღაც ვხე-
და, რომ შენ სულაც აღარა
ხარ ლამაზი, ხალაპარაკი და თუკი
მივოსურებებ, გასწვრივ ნავის
ყურთი, რადგან, სიმართლე
რომ ვითხარა, შენ შე არასოდეს
არ შეუბრძობებარ. ამიტომ მე
შენ ყველაფერს მოგაწვრიობ —
კბილებს, ყურებს, და მაგ შენ
მოსუღელიო ფეხარად მინის
თვალდესაც კი. აი ასე, ასე,
სულაც არა მაქვს ტირილის
სურვილი და საერთოდ არა-
ფროს სურვილი, გეხმისო აი, ამ
თათებდაც მოგაცილი და სულ-
სითიანად ვაგებრდღენი.

შენ ფიქრობ, რომ მე ვტირო?
სულაც არა! თუმცა ახლა შე-
დგებოდა უფებნით და გაფო-
რება, ერთი კარგად! ღირსი
ხარ, რაკი მიიღო ნაებრის ვალ-
მოვაცუდა შეუძლოდან და თა-
ვის მოვცარა...

აკოლდოსტოდან თარაგმან
ახსტროსს გერეშიცაშვილმს.

საქურსა

საქურსა
საქართველოს
საბჭოთაო
საშენაო
საქმის
საგარეო
საფარველი

ამდენი ხანი გავიდა მას შემდეგ? რამდენი ხნის წინათ იყო, როცა უცხოელ დამპყრობთა თავდასხმები და შინაური აშლილობა ერეკებოდა ქართველებს თავიანთი მიწიდან ცხრა მთას იქით — რუსეთში გადაკარგულებიყვნენ იმ ექვმნათ სულავერი კულტურითა და რელიგიით მახლობელი ადამიანები? გავიხსენოთ ქართველი ოსტატების დღაწლი რუსეთის ისეთი უძველესი ძეგლების მოხატვაში, როგორიცაა კიევ-პეჩორის მონასტრის მთავარი ეკლესია და ნოვგოროდის მაცხოვრის ტაძარი, ქალაქ ვლადიმირის ტაძრის მშენებლობა.

გავიხსენოთ ვახტანგ მეექვსის პირველი ნდობით აღჭურვილი პირები პეტერბურგში — უაღრესად განათლებული ადამიანები — ბორის (ბა-ადურ) თურქესტანიშვილი (თურქესტანოვი), ძმები პეტრე და მოსე იმპერსაძეები, ზურაბ ხერხეულიძე, გივი ამილახვარი... მათ დიდი ღვაწლი მიუძღვით რუსეთის ეკონომიკისა და კულტურის განვითარებაში, მსოფლიო ასპარეზზე მისი ავტორიტეტის ამპლობაში. ეს ერთხელ კიდევ ადასტურებს იმას, რომ ქართველი ხალხი არასოდეს გამოსულა რუსული კულტურისა და რუსი ხალხის წინააღმდეგ. იგი ებრძოდა და ახლაც ებრძვის მხოლოდ რუსული იმპერიის დიქტატს.

რუსეთის კულტურის განვითარებისათვის არანაკლებ დაშვრენ ქალები — ფეოდალური არისტოკრატის წარმომადგენლები, უმეტესწილად განათლებული ადამიანები. მათმა გარკვეულმა ნაწილმა რუსეთში დიდხანს ცხოვრების გამო, სამწუხაროდ, დაივიწყა მშობლიური ქართული და რუსული ენა შვითებისა.

ქვემოთ მოვითხრობთ ზოგიერთ მწერალ ქალზე, ეროვნებით ქართველზე, რომლებიც თავის დროზე ფართოდ იყვნენ ცნობილი რუსეთის გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეთა წრეში, პირადად იცნობდნენ სამეფო კართან დაახლოებულ პირებს, აგრეთვე პუშკინს, ლერმონტოვს, გრიბოედოვს, გვინკას, ჩაიკოვსკის, სურიკოვს, ბერძენი ცნობილ რუს პოეტსა და პროზაიკოსს, ემიპოზიტორსა და მხატვარს.

ემიგრანტთა პირველი ქართული ლიტერატურა და სამეცნიერო სკოლა პეტერბურგში წარმოიშვა XVII საუკუნის დამლევის. 1786-1791 წლებში რუსულ გამოცემაში გაჩნდა პირველი წერილები საქართველოს შესახებ. მათი ავტორები იყვნენ ქალები ეკატერინე ბაგრატიონი — ივანე გრიგოლის ძე გრუზინსკის (ბაგრატიონის) დაი და მისი ქალიშვილი თამარი. ეკატერინე ბაგრატიონი ეკატერინე მეორის ფრთხილა იყო და, როგორც კარის პირველი სეფეალი, აქტიურად მონაწილეობდა რუსეთის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში. სახელი გაითქვა, როგორც ქართული ხელნაწილების, მხატვრული ჰედურობისა და ისტორიული რელიკვიების შემგროვებელმა. ბინა, რომელშიც იგი მასთან ერთად ცხოვრობდა, ნამდვილი ქართული მუზეუმი იყო პეტერბურგში, სადაც ხშირად დადიოდნენ ხოლმე ძველი კულტურის დამფასებლები.

შემდგომში მან მთელი კოლექცია შეადგინა პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიას.

საინტერესოა „კენიდა ბარბარე ილიას ასულ ტურკესტანოვას (თურქესტანიშვილის) წერილები (1775-1819 წ. წ.)“. ეს ულამაზესი და უქვაკინეთი კენიდა იმპერატორ ელისაბედ ალექსის ასულის დრედილია გახლდათ. წერილები დაიბეჭდა კუზნელ „რუსკი არხივში“. აქ აგრეთვე მოყვანილია საქართველოს ცხოვრების, მის ისტორიის ბევრი საინტერესო ფაქტი.

მეტროპოლიტ საუკუნის შუა წლებში რუსეთში გამოცემულ ბევრ წიგნში, მოცემულია ამ დროისათვის ფართი და მრავალფეროვანი ისტორიული და სახელმწიფო ცნობები საქართველოს შესახებ. მათი ნაწილი დაწერილია ქართველი ქალების მიერ. გაჩნდა პიესების, მოთხრობების პირველი თარგმანები რუსულენოვან ქართულად.

ქართველი ემიგრანტთა დაახლოებას რუსულ საზოგადო მოღვაწეებთან დიდ უწყობდნენ ხელს მათი მშობლები, რომელთა შორის არა ერთი მეცნიერი, სამხედრო პირი, აგრეთვე სასულიერო წოდების წარმომადგენელი იყო. ასე, მაგალითად, ანტონ I მთელი რიგი ისტორიული, გრაფიკული, ფილოსოფიური და ფილოლოგიური შრომების უგანათლებლესი ავტორი, აგრეთვე ანტონ II (ერეკლე II ვაჟიშვილი), არქიმანდა

მანუშა ცეცხლამაძე

აუხაზური ლებენდა

სარა ერქვა, მანანა, თუ აბიგაილ (გაღმოცემით ვიცი მე ეს რომანი) — აფხაზ ქაბუკს ჰყვარებია იგი ქალი, ახლა საისრაელში რომ არა.

განშორება გარდუვალი იყო თურმე, სიყვარული იყო თურმე უსაშველო — „ბავშვობაა ყველაფერი, დრო გაჰქურნავს!“ — ბრძენთა ასე გადასაწყვეტი უხავშვებოლ.

ხანი მოცდა, დრო მკურნალი დაილია, ჩიცალა დარდი ქვიშის საათში, აფხაზეთში იმ დღეს ღვინო დაილია — არ არ ითქვა მწუხარე მასლათში.

შეიყარა სამძოკ ქართველ ებრაელთა — „როგორ უთხრან?“ — დიდი ჰქონდნენ საფიქრალი — ლაბობლია აფხაზეთში შენი ერთა, სულე ახლა დაგობლია, აბიგაილ!

აწი ბართს ვერ მიიღებ, გასკდა გული, გასკდა გული შენი ქმრის და საფიცარის — აფხაზეთში სიყვარულის მსხვერპლი თქმული, წამოვსლის წინ შენი ბიჭი გავიციანი!

შენს ბიჭს დედაც თავზე ადგას — დამის დედა! თავს აღვანან მამის ძმები — აფხაზეთი, ქართლის დედა ყველა ობოლს გადმობედავს, შენიც აფხაზურ ლეგენდაში ლამაზდები!

გულბათის ფსევდონიმით იგი გარდაიქმნა და იცვალა 1913 წელს მერე კენი გრუზინსკაია რუსეთში ცნობილი იყო თავისი ვრდევითებით. რომელიც იღვებოდა სხედსახე ქალაქის სცენებზე გასული საუკუნის ორმოცდაათან-სამოციან წლებში. მათი გვირის უქანსტელი შთამომავალი იყო ელისაბედ გრუზინსკაია. მწვავე პოლიტიკური ბიოშურის „საქართველოს საკითხის“ ავტორი XIX საუკუნის სამოციან წლებში (1911 წელი).

წარმატებით სარგებლობდა აგრეთვე მწერალი მელანია ბადრიძე. იგი ავტორია ფართოდ ცნობილი მოთხრობისა „კატო და ანო“ რომელიც დაწერილია რუსეთში და პირველად გამოქვეყნდა რუსულ ენაზე ჟურნალში „ზურნა“ 1855 წელს. გაზეთებში „სანტ-პეტერბურგსკე ნოვისტატი“ და „კავკასია“ მას საუკეთესო შეფასება მიესცეს.

„კავკასია“ დაიბეჭდა მელანია ბადრიძის ავტორიზაციის ნაწყვეტებში, რომელშიც ნათქვამია, რომ იგი დაიბადა მამის, როცა მამამისი იყო 50 წლის, რომ იქნებ წლისა კარავალით სწავლობდა და მწერდა ქართულად, არჩევდა ხუცურს. თორმეტი წლისამ შეისწავლა რუსული ანბანი, ქართულად წაიკითხა „ვეფხისტყაოსანი“, „ამასლომ და ეთერი“, „ყარამიანია“, ხოლო რუსულად „ნოაჟი მონტეკრისტი“. თორმეტი წლის მელანია მემგზავრება რუსეთში, სადაც დაწერა თავისი მოთხრობები და ნოველები, მათ შორის „კატო და ანო“.

საუბრით გარუსებულად შეიძლება ჩაითვალოს ნატალია პავლენასული დანულოძე, რომელიც ხელს აწერდა როგორც ნ. ფანჩულძეცა. ფანჩულძეცა საქართველოდან გაემგზავრნენ 1738 წელს. მათ რუსეთში ეკავათ ვიკარეობისა და გუბერნიის თავდასწავრობის წინამძღოლის თანამდებობები. ნატალია რომანები იბეჭდებოდა ისეთ გავრცელებულ რუსულ ჟურნალებში, როგორც იყო „რუსკია მისლი“ და „რუსკია ბოგატსკო“. ისინი სარგებლობდნენ ფართო პოპულარობით რუს მკითხველთა შორის და პირველ რიგში, ახალგაზრდობაში.

სამწუხაროა, რომ მათ შესახებ ბევრი არაფერია ცნობილი, ამასთან არაფერია ნათქვამი ქართულ ენციკლოპედიაში, რომ ალარაფერი ვთქვამთ ღირ საბჭოთა ენციკლოპედიაზე. ძლიერი ცოტა რამ შეიძლება ვიპოვოთ ქართული კულტურის ამ შესანიშნავ მოღვაწეთა შესახებ ლიტერატურულ ცნობარებსა და სხვა გამოკვებებში.

დაიბეჭდა აგრეთვე ბოპულარული რომანი „ბულატოვების ოჯახი“, რომელშიც მკაცრად იყო გაკრიტიკებული არისტოკრატიის ბიჭიერება და გონებრივი ჩამორჩენილობა. ავტორი გადაპრით გმობს ცხოვრების იმ წესს, რომელიც ახალგაზრდობაში ვრცელდებოდა.

ელენე ნარსკაია (შალიკაშვილი) ავტორია რომანებისა „უციღურესი გაკირევა“, რომელიც დაიბეჭდა 1860 წელს ჟურნალ „რასვეტში“, „თავისუფალი არჩევანი“, „ლუკმა ბუჩისათვის“ და სხვ. უციღურესი გაკირევაში ეძღვნება იმ დროის გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეს ნადეჟდა ვასილის ასულ სტასოვას — გამოჩენილი რუსი არქიტექტორის ვასილ პეტრეს ძე სტასოვის ქალიშვილს. მას ეკუთვნის ე. წ. ქალთა ტრიუმფირატის ავტორობა. იღვწოდა ქალთა უმაღლესი განათლებისათვის, რის შედეგადაც რუსეთში გაიხსნა ცნობილი ბესტუჟევის ჟურსები.

ალექსანდრა ივანეს ასულ შალიკაშვილი (ნატალიას მამა) მკითხველი შალიკაშვილი გვარით იცნობდა, იყო პოეტი და მთარგმნელი. ლექსებს ბეჭდებდა სხედსახე ალბანხში, განსაკუთრებით „დაძმის ჟურნალში“. ცალკე გამოცემა „მისი უდიდებულესობა ალექსანდრე პირველისადმი მიძღვნილი ლექსები“ (მოსკოვი, 1801 წელი). მკითხველთა შორის წარმატებით სარგებლობდნენ მისი ლექსები „სოფელში წაასლის გამო“, „დ. ა. შ.-ის ეპიტაფია“, „ფ. ი. ვ.-ის სიკვდილზე“ და სხვ. იგი გარდაიცვალა 1862 წელს. მის ნეკროლოგში ნათქვამი იყო, რომ „რუსეთმა დაკარგა ნიჭიერი თანამემამულე“.

პეტერბურგის და მოსკოვის ლიტერატურულ მოღვაწეთაგან უციღურესი საქართველოს სამეფო ოჯახის წარმომადგენლის — მაქაირის გრუზინსკებელ წოდებულ გარუსებულ შთამომავალი, რომელიც თავიანთ ნაწარმოებებს წერდნენ და გამოსცემდნენ რუსულ ენაზე. ესენი იყვნენ თავად უფლისწული ანა პავლენასული გრუზინსკაია, მწერალი და დრამატურგი, რომელიც გარდაიცვალა 1868 წელს, უგანათლებლესი ქაინა ოლოა ილიას ასული, ქართველი უფლისწულის — ილიას ქალიშვილი, რომელმაც გამოცემა ცნობილი „ქართული ლექსები“

რტი გაიოზი და განსაკუთრებით ესაფუძვლოდ დაიწყოებული მოსკოვის ქართული ეკლესიის დეკანოზი. თბილისის სასულიერო სემინარიის აღზრდილი მიხეილ სიმონის ძე გურგენიძე. იგი 1846 წლიდან იყო ქართველი მეფის ასულისა და ყველა მოსკოველი ქართველის კარის ეკლესიის მოძღვარი, მსახურობდა მოსკოვის სინოდის სტამბაში ქართული წიგნების ცენზორად. იგი ამხედ დროს იყო ქართული ენისა და საღვთო სჯულის მასწავლებელი ლაზარესა და მიწისშობილთა ინსტიტუტებში. მისი სახლი იმ წლებში ყველაზე სტუმართმოყვარე იყო. აქ გამოთულ შეხვედრებისა და საუბრების დროს რელიგიის, კულტურისა და მეცნიერების რუსი და ქართველი მოღვაწეები ერთმანეთს უზიარებდნენ აზრებს. კითხულობდნენ, მსჯელობდნენ თავიანთ ნაწარმოებებზე.

ასეთი საომოების მუდმივი სტუმრები იყვნენ ცნობილი მწერალი და უციღურესი პეტრე ივანეს ძე შალიკაშვილი (შალიკაშვილი), მისი ქალიშვილი ნატალია და ძალი ალექსანდრა. პეტრეს უფროსი ქალიშვილი ნატალია დაიბადა 1825 წელს მოსკოვში. იგი ბავშვობიდანვე გაიტაცა ლიტერატურამ, თეატრამ, იყო განათლებული, ლამაზი ქალი. მან საზოგადოებრიობის ყურადღება მიიპყრო მოთხრობებითა და რომანებით, რომლებსაც აქვეყნებდა ელენე ნარსკაიას ფსევდონიმით. ათასობით მისმა თავყანისცემულმა არ იცოდა, რომ მათ მთერ მოწონებული ნაწარმოებები ქართველ ქალს ეკუთვნოდა.

1855 წელს ჟურნალ „სოფრეინიკში“ დაიბეჭდა ელენე ნარსკაიას (ნატალია შალიკაშვილის) „სამყაროს პირველად ვაცნობა“. ამას მოჰყვა მოთხრობები და რომანები „მღვწე“, „ოჯახური სცენები“, „საე აკობებს“, „კორესპონდენცია პრაილიან“, რომლებიც 1855 და 1960 წლებში დაიბეჭდა ჟურნალ „რუსკი ვესნიკში“. 1858 წელს ცალკე წიგნიად გამოვიდა მისი რომანი „ორი და“. ამ რომანში, რომელიც დიდი წარმატებით სარგებლობდა მკითხველთა შორის, დახარისხებულია ორი დის ხასიათი, კარგადაა ნათქვამი მოსკოვის არისტოკრატიის მაღალი წრის ცხოვრების უმაქნისობა და უზრუნობა.

კასტელიანო

(ოსკანდოი)

პრობლემის გადაწყვეტა

— ჩემთვის რომ დავაღვიძო, ბინათ, უმაღლესი ვადავწყვეტდი ქუჩაში მოძრაობის პრობლემას, — თქვა დონ ტეონენესმა, სავარძელში მოხერხებულად მოკალათდა და ხეცარის კვამლის ბოქვები კახის ზეგის შეიფრქვია.

— მართლაც? — კითხვის ასეთი თამაში განხვდებით ვაბრუებულში თანაშემწეებებმა და თავიანთ სპინეთში მასთან ახლოს მიჩინდნენ. — მაინც რას ვაკეთებდით?

— უპირველეს ყოვლისა, ტროტურებს მოვსახლდი, ყოველგვარი ბორბობა იქიდან იყვება.

— მაშ, ფეხით მოსიარულეებს რა უნდა ვუყოთ?

— ფეხით მოსიარულეებს? თქვენ ვინდოდით გვიტოხათ, მათ რა მოვუვრებოთ? რა და ურადირი. ეშმაკად წაუღია მათი თავი. — კატეგორიულად განაცხადა დონ ტეონენესმა. — ამ შუა საუკუნეების ვაღმონაში ფეხით მოსიარულეობისათვის ისევ ზედმეტია, ქუჩის ორივე მხარეს რამდენიმე მეტრი ადგილს რომ ვუტოვებთ და თანაც იმ დროს, როცა სახარაო ავტომობილებების მოძრაობით ვალტერითული ქუჩების მეტე აღარაფერი ვგრძნობ.

— სრული ჰემოარტებია. — კვერა დაუკრა დონ ტეონენეს ერთმა თანამოსახლებურებ და დასძინა: — თურქი ისეთებიც არ სეზობენ, რომლებსაც სვირნობა მოსწონს... წარმოვიდგინოთ!

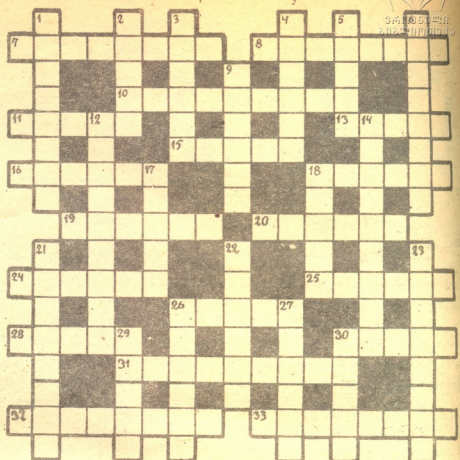
— მოსწონს... დიდი ამბავი შე, მაგალითად, იახტა მოსწონს. — ჩაბურტყუნა დონ ტეონენესმა, — შევარამ ჩვენს უბანად „როსო-როისს“ ვერ დებთ. უნდა შევდგინო ადამიანს სურვილების დოკება.

— რაც მართლაცა, მართალია! — შეხმანებს ერთხმად შეინახებნენ.

— და აივით, კიდევ რას ვაკეთებდით? — განაგრძო დონ ტეონენესმა. — ფეხით მოსიარულეების კვიარაობისა და უქმე დღეებში ქუჩაში გამოსვლას ავუკრამადლდი. აი, მაშინ შვეიცინიერად ვაგეგმავებოდი კაცე ქალაქეაგრეთ და იმის უტყირი არ შევარუებდა, ყოველ წუთს ვინებს შეიძლება მანქანა და აჯახოს. ამ დროს ხაშ ყოველთვის ბევიმ დრო ვეპარებმა ფორმალობაზე...

ამ ხაშყოლ ხანგრძლივი სერიობის შემდეგ ხარხაიეთ გამოვიდნენ კადიდან და თავთავიანით მანქანებისკენ გასწიეს...

თარგმანი
შოთა აშიტაძის მიერ

თარგმანი: 7. ქალაქი დასავლეთ თურქეთში; 8. არარსებულ ქვეყანა, რომელიც თითქმის მდიდარი იყოს ოქროსი და თვალმარცხელი; 10. მარადწვიანე; 11. სიცილი ამბროლაურის რაიონში; 12. ქალაქი უკრაინაში; 15. ძველ ეგვიპტეში ღვთაებრივი ხარი, რომელიც პატვს სტეშდნენ; 18. ჰომეროსის ნაწარმოები; 18. ქალაქი, რაიონული ცენტრი საქართველოში; 19. თევზი კობრისებრთა რაქასხა; 20. შიკა გარეჯის ქედზე, საქართველოსა და აზერბაიჯანის საზღვარზე; 24. მდინარე ვინის რაიონში; 25. სახელმწიფო აუტორაქი; 26. მრავალწიანი ფაქირი; 28. ძველი ქართული მონასტერი კუნძულ კვიპროსზე; 30. არახული სახელმწიფო; 31. ქართველი მხასიობი, სახელბო არტები; 32. ხაჩელოს მოხსნა ამ შემსუბუქება სახელმწიფოს უმაღლესი ხელისუფლების დადგენილებით ვარკვეული კატეგორიის მსჯავრდებულებათვის; 33. სწორი ხაზი, რომელიც წრის ცენტრში გადაის და წრეხაზის ორ წერტილს აერთიანებს.

შეშუალად: 1. დამკვირ თავსაზურაქი; 2. წყველილქიოსანი ცხოველი იმისებრთა ოქახისა; 3. სახელე მუხიკალდერი ხაქრავი; 4. ქართული მხატვრულ-ლიტერატურული უფრანდი, ვამოდოდი 1822-1828 წლებში თბილისში; 5. ცის ხამრეთ ნაბეარდფერონ მეთერ შოშის თანავარკველეთი; 6. მოწამულეთი ნივთიერება, რომელიც აზიანებს სახსრთქი ორგანოს ლორწოვან გარბს; 7. ხაქოს 26 კონსანთადაქი; 8. რუსი ფერმწერი და გრაფიკოსი; 9. მანქანების, აგრეატების, დაწვეხის აღჭურვადობის და სხვ. ნაწილებად დაშლია; 17. წყავლილქიოსანი ვარკველ ცხოველი; 18. ბრახილეთი მწერალი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაქე; 21. ერთ-ერთი უძველესი რელიფია, წარმოიქმნა ძვ. წ. I ათასწლეულში პალესტინაში; 22. სოფელი ხიდნალის რაიონში; 23. ქალაქი ინდოეთში რაქასტამის შტატში; 28. სიტყვათა წარმოქმნის მანერა; 27. სახელმწიფო ევროპაში; 29. მდინარე ტუვაში; 30. პოლინიეთის 1952 წლის კონსტიტუციით სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლესი საქონმდებლო ორგანო.

ვადაცა წარმოებას 16. 10. 92. ხელმოწერილია დასახელებ 16. 12. 92. ქალაქის ზომა 80x80/კვ. გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იბეჭდება ოფსეტურა წიხით. ფოტოგრაფი უფრცელი 4. მართობით ნაბეჭდო ფრცელი ნ.შ. სახარცესო-სავაჭროქმლო თანახმა ნ.შ. ტირაჟი 18 000. შეკვეთა 1775. ფასი 1 ზ. 3 ზ. 50 კპ.

24
Ежемесячный независимый общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дрошда» («Земля»). (не грузинским языке). 390096, Тбилиси, ул. Костава, 14. Типография газетно-журнального издательства «Самшобло». Адрес редакции: 380008 Тбилиси, 8, пр. Руставели, 42.

გარეკანის პირველსა და მეოთხე გვერდებზე: შვეიცარიის ხევაში და ბარბაბ, მხატვარ ლ. ქა. ლაბატრიშვილის ნახატები.

რედაქციის მისამართი:

380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42.
ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 99-54-86; პას. მისამართი მდივნის და გამომცემლისათა ბაზემების — 99-29-42; რედაქციის საშვივისი — 99-01-89.
რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

თბილისში გასტროლებზე მეთრეპა არგანტი-
ნელმა მოცეკვავა პედრო ბენაბენამ ფაღია.
შილინს ერგოწულ თეატრში ჩაატარა კონცერტი.
თბი ილზე ლეპასთან ერთად. ამავე დროს,
ორი კვირის განმავლობაში იგი ატარებდა
პაკეტირებას თბილისის ვახტანგ ჭაბუკიანის
სახელობის კონსერვატორულ სასწავლებელში.

პედრო ბენაბენამ არგანტინაში „არგანტი-
ნელი ტანგოს“ ცეკვის ერთ-ერთი დიდი მასტერია.
პე სასწავლებელში იგი წყობად ამ ცეკვას
ასწავლიდა ორი კვირის განმავლობაში.
ფოტოზე მან კარის სტუდენტები პასიკო ზი-
ზიაშვილი და ნინო ოტიბაძი.

ლ. შაპაროვის ფოტო.

62007/12.

საქართველოს
სამხრეთ-აღმოსავლეთი
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

